

VÄLIS- EESTI

N° 1 ALMANAK 1935

Kompveki ja shokolaadi vabrik

RIOLA

EKSPORT

Eriala: karamellid,
pastila,
marmelaad

TALLINN,
Kreutzvaldi 2
Postkast 217.

Kodumaaga

on ühenduses iga välis-
eestlane, kes loeb juh-
tivamaid Eesti ajalehti.

VABA MAA

äripäeviti ilmuv informatsioonileht. Tema kaudu olete ühenduses terve maailmaga, ükski sündmus kodu- ja välismaal ei jää tähelepanemata. Sõnumeid täiendavad ülevõtted lüüsi ilmakaarest. Gori valmukad karikatuurid. Juhtkirjad asjatundjalit. Tellimishind välismaale 1.15 dollarit kuus.

MAA HÄÄL

on erapooletu maarahva ajaleht. Ilmub kolm korda nädalas. Suurim tellijas arvuga ajaleht Eestis. Kõik uuendused talupidamises ja põlluharimises leiavad vastukaja. Tasuta nõuande inimeste ja loomade arstimiseks. Ilusad romaanid maa elust. Palju värvilisi pilte. Tellimishind välismaale —.35 dollarit kuus.

RAHVALEHT

on huvitav nagu elu ise. Toob kolm korda nädalas seda, mis teistel kahe silma vahele jääb. Sellepärast on alati uudne, värsk ja erakordne. Piltiderohkem ajaleht Eestis. Tellides kolmeks kuuks 1,15 ja kuueks kuuks 2,25 dollarit.

ESMASPÄEV

on sobiv leht eestlasele välismaal. Annab üks kord nädalas huvitavaid lühemaid ja pikkemaid kirjutisi ning pildirohke ülevaate kodumaa elust. Rohkesti eesti nalja. Tellides 6 kuuks —.90 dollarit.

PEREKONNALEHT

parim jutuajakiri. Ilmub kord nädalas värvitrukis paljude piltidega. Toob pealkirja all „Minu huvitavam seiklus“ lugejate elust tõelisi juhtumeid. Põnevad romaanid ja haaravad lühijutud. Tellides kuueks kuuks 1.45 dollarit.

Tellimised saata: „VABA MAA“
peatalitus, Tallinn, Estonia.

VÄLIS-EESTI

A L M A N A K

Tallinn

I

9. jaan. 1935. a.

Tallinna uus kunstihoone talverüüs.

Väliseestlane ja koduigatsus.

Eesti aukonsuli dr. R. PEETSI kõne Maroko eestlaste jõuluõhtul, Marrakechis.

Kindlasti pole riiki, mille kodanikud piirduksid elamisvõimaluste loomisega igal juhul vaid oma kodumaal. Ka loomad rändavad ühest paigast teise, ja miks ei peaks võima seda teha inimene, kellele antud meel mitte ainult maiselt maitsta, vaid ka nautida looduse vägevust ja ilu, mis esineb nii rikkalikkes teiseis. Rändamise põhjusi on lõpmata palju. On kodused olud muutunud näiliselt lepitamatuiks või rõhuvaiks, igatseb inimene ära kaugele, arvates mujal pääseda „mure muljutustist”. Tihti unustatakse sarnaseil juhtudel vanasõna: Seal on hea, kus meid pole.

Kahjuks oleme tehtud nõnda, et me võõrsile sattudes ei jõua kohaneda uue ümbrusega nii kiiresti, kui seda võiks loota inimese arenenud mõistusel. Vaevalt tunnud asumiseaja esimesi pigistusi, tõuseb ränduris kustutamata iha kodumaa olude järele, mis varem näisid nii viletsad. Ikka ja jälle lendavad mõtted kodumaa poole, otsivad üles sünnikoha, lapsepõlve mänguväljad ja mahajäänud sõbrad. Minevik muutub neil hetkeil ilusaks unelmaks ja elatakse lootuses veel kordki võida seda kõike näha. Paljud ei jõua vastu panna koduigatsusele ja lahkuvad võõrsilt, enne kui jõudnud juuri ajada võõrasse mulda. Teised püüavad matta koduigatsust sagedase asukoha muutmisega, suurendades seega igavesti-rändurite arvu. Muist jäävad siiski püsima valitud asukohta, valitud oludesse. Aga kas kaob neilgi kumagi koduigatsus?

Eestlased on loonud oma riigi soode ja rabade keskele. Aga ka seal ei puudu oma ilu; ka sellel maakera nurgakesel on tõmbejõudu. Kes meist suudaks unustada kodumaa kevade kohinat, nooruslikult uimastavat kase ja toomingaõie lõhna! Kas ei näe me oma vaimusilme ees haljendavaid aasu, kullerkupude ning jaanikannikestega ülekülitud nurmesid! Kas me ei kuule vaikse

suviõhtu rahus kojuruttava karja kelle helinat ning heinaliste rõõmsat laulu! Ja kas ei mõtle meie kodumaa rohelisele kuusele, kui peatame pilgu meie ees küünalde säras seisval pikkaokkalisel mänd-jõulupuul. Kõik see ei kao meie meelest, vaatamata sellele, et eestlane tihti jõuab luua omale võõrsil teise kodu, olles ümbritsetud uutest armsatest inimestest, uutest headest sõpradest. Kui sageli ei tunne me vaimulist väsimust oma uue kodu loomisel, kui sageli ei taba meid nukrusetunne ja tuleb tahtmine jätta kõik ning põgeneda. Põgeneda, kuhu? . . . Teadmatusse, et ainult pääseda kõigest, mis sulle praegusel silmapilgul näib võõrana, mitte kodusena. Aga kas ei virguta meid sarnaseil hetkeil üksainus ajast läbiviilksatav mõte mineviku kodule? Helged silmapilgud noorusel muudavad meie meele, värskendavad, kosutavad meid ja kõik muutub jälle roosiliseks me ümber. Olevik ei ole enam nii tühi ja tulevik näib pilvita.

Oli mul juhus kord kohata Vahemere sõidul kauemat aega Eestist eemalviibinud poliitilist põgenikku. Tema kõnetus Eestist oli eitav ja halvaks panev. Aga koos isamaalaule veeretades löid mehe silmad välkuma ja rusikas langes takti tagudes raskesti laeva parda veerele. Kõnes oli kõik halb tema meelest tänapäeva Eestis, sest tema ilmavaade oli pärit 1924. aasta detsembrikuu mäsuseestelt. Kuid südames ta kandis armastust oma isamaa vastu.

Tunnen Marokos vene daami, kes palju aastaid Narva-Jõesuus elanud ja kes on pidanud jätma maha oma noorpõlve eluaseme laste nõudmisel. See daam on õnnetu, et temalt on võetud võimalus kordki veel võida näha oma endist kodu ja nooruse sõpru. Ning alati kui kohatame, kõneleb ta Eestist, oma noorpõlve kodumaast.

On täiesti uskumata, et ükski meist, võõrsilviibijaist, saaks saata õhtusse

päeva, mitte mõeldes veedetud aegadele kodumaa pinnal. Väliseestlasel helisevad lakkamatult kõrvus need kaunid kutsuvad lauliku sõnad:

Kostku kodumaised helid
Kohiseva laanena,
Mässava merena,
Ema palvena,
Lapse nutuna!
Äratagu koduigatsust
Pääseda pinge alt
Kodumaale saabudes.

Meie rõõmuks on kodumaa eestlased saanud aru sarnasest kaugelviibija hingelisest seisukorrast ja asunud ehitama silda Kodu-Eesti ja Välis-Eesti vahel ühise keskorganisatsiooni kaudu. Ühine häälekandja kannab teateid ja sõnumeid kodumaalt võõrsile ja võõrsilt kodumaale. Pajatab väliseestlaste keskorganisatsiooni häääl kodumaa võõrsile valgunud tütrele-pojale: Inimene, sa pole mitte ükski! On sul südamel mõni mure, pööra meie poole!

Milles olgu teadlik iga eestlane välismaail.

Majanduslikud kitsendused välismaalastele. — Sekeldusi äri, töö jne. alal. — Viperused valuutaga.

A. LEINER, Välis-Eesti Ühingu asutaja liige.

Majanduslik ummik, mis terve maailma haaranud, on elu-, äri- ja töötõngimusi välismaail nii kiirelt muutnud ja muudab veelgi, et vaevalt neid jälgida suudetakse.

Kes enda äri või töö alal juba kauemat aega välismaail tegev on olnud, ei märka neid uusi määrusi enne, kui talle nende tõttu raskused sünnivad ja ootamata kahjud tekkida võivad. Kaubalepingud, mis „enamsoodustuse” klauseliga sõlmitud, kujunevad nüüd sagedasti välismaail tegutsevatele isikutele pettepiltideks, sest nendes on väga meelitavad paragrahvid, kus must valgeli trükitud, et võidakse oma riigi kodanikkudega vastastikku ühesuguste õigustega ärialal tegev olla, kinnisvarasid omandada, tööalal teenistust leida jne., kuid sealjuures väikeste, sageli vaevalt märgatavate lisamärkustega, et seda kõike võib ainult siseriiklikkude kohalike määruste järele. Ja need „siseriiklikud kohalised määrused” annulleerivad nii mitmeski riigis sellekohase kaubalepingu paragrahvi peaaegu täieliselt, nii et inimesel välismaal seaduse alusel ühtki kaitset ei jää ja ta peaaegaliselt väiksemate ametnike meelevalla alla satub, sest et need igalpool välismaalaste

suhtes mõõduandvalt „korda” peavad, elamise ja töölubade asjus väga mõjukalt enda arvamist maksma panevad. Suuremad võimukandjad, kes enda allkirjaga väiksemate ametnikkude poolt ettekantud otsuseid selles suhtes ainult veel kinnitavad ja määruste jõusseastumist sanktsioneerivad, ju ise peaaegu kunagi asja sisulist külge ei käsita, sest ta usub loomulikult seda, mis ta ametkond talle ette kannab ja allakirjutamiseks esitab.

Kui majanduslikud olud veel igal maal lahedamad olid ja suuremal jaol mail nii oma- kui ka võõramaalastele tööd ja teenistust jatkus, ei olnud või ei pandud maksma neid kohapealseid erimäärusi välismaalaste suhtes. Elati, tegetseti ilma neid tähele panemata rahuliselt ja ilma takistusteta ametivõimude poolt. Kuid nüüd, kus igal maal välismaalasi kui mittesoovitud elementi nähakse, võib nagu välg selgest taevast mõni sarnane kohaline määrus ootamata õnnetuse tuua, nimelt, et elamise või töölooba enam ei pikendata, või muud sellesarnast, millest välismaalane üle ei saa, ja peab kiires korras oma äritegevuse lõpetama, lahkudes töökohalt ja maa piiridest, olles seda sunnitud tege-

ma veel nii rutulise aja jooksul, et enda asjugi korraldada ei saa.

Ülaltähendatud põhjustel olgu igaüks tähelepanelik enda kui ka kaasmaalaste üldhuvides kõigi nende määruste suhtes, mis selles riigis, kus elatakse ja tegev ollakse, maksvad on, ja sellega ühes ka nende kasutamises kohaliste võimude poolt välismaalaste, seega ka eestlaste, suhtes. Ühes sellega püüdku igaüks, kellel nende määrustega on tulnud tegemist teha, ka teiste kaasmaalaste tähelepanu nende juhtida kui ka võimalikul korral meie saatkondi ja aukonsuleid välismaadel nendest informeerida, niisama ka Välis-Eesti Ühingu juhatust Tallinnas, sest on sagedasti määrusi, mis alles praktilises elus esile tulevad ja väga suuri raskusi kui ka varanduslikke kahjusid tekitavad, ilma et meie välisesitajad seda oleksid teadnud ja tarviliseks pidanud kõigile asjasthuvitatuile teatavaks teha.

Niisama kui elamise-, töö- ja tegevuseluba kohta käivaid kohalisi määrusi välismaalaste suhtes, on tarvilik teada ja jälgida ka iga riigi määrusi ja seadusi valuutakitsendustes, maksuseadusi välismaade arvete maksmisel ja välismaadel reisides raha kaasavõtmisel, kuhu kas kauemaks ajaks või ainult läbisõiduks soovitakse jääda, sest paljudes riikides on sarnased karmid määrused sellel alal, et inimene, kes neid määrusi ei tea või nendega ei arvesta, võib kannatada väga raskesti. Näiteks, kui keegi läbi sõites riigist, kus valuuta määrused lubavad võõra kui ka oma riigi raha nii piiratud määral väljasõidul kaasa võtta, millega keegi üldse kuhugile rei-

sida ei saa, enda kaasasolevat raha sissesõidul mitte registreerinud ei ole, siis ei tohi ta seda ka väljasõidul enam kaasa võtta. Kui ta seda aga ametniku küsimise peale, kas ja kui palju tal raha kaasas on, salgab, siis võidakse ta käest see raha konfiskeerida ja teda peale selle karistada mitmekuulise vangistusega, kui valuutaga salakaubitsejat. Et mitmes riigis piiripealsed ametnikud, kes sellel alal kontrolli peavad, sarnaselt konfiskeeritud summadest teatud protsendi enda kui ülesleidja tasuks saavad, siis on arusaadav, missuguse huviga nad enda kohust selles asjas täidavad. Väga sagedasti on ajalehtedes teateid lugeda, kus ühes või teises riigis piiri peal on läbisõitjatelt registreerimata rahasummasid leitud, mida salaja üle piiri tahtud viia ja mis selle tõttu konfiskeeritud. Tagajärg on mitmekuuline vangistus. Nii väga paljudel sarnastel juhtudel on inimesed täiesti ilma ühegi pahatahtliku tagamõtteta enda kaasasolevat raha piirist ülesõidul „salganud“. Nad on lihtsalt teadmatuses sissesõidul oma raha registreerimata jätnud, ja väljasõidul oma isiklikku reisu jaoks ligiolevat raha mitte käest ära anda tahes, seda kontrollivale ametnikule ülesandmata jätnud.

Sellest ülaltoodud lühikesest näitest peaks igale selguma, kui tarvilik on nüüdsel ajajärgul välismail elades ja reisides olla teadlik kõigest. Sellepärast püüdku ka iga eestlane välismail enda kaasmaalasi selles suhtes võimaluse korral heatahtlikult informeerida ja sellega kaasa mõjuda ülevahimetatud õnnetuste vältimiseks, niipalju kui see on iga üksiku võimuses.

Otsitakse

Johannes Friedrich Karli p. Norak'it

sündinud 6. märtsil 1889. aastal, pärit Tallinnast, elas 1913 a. Venemaal, Peterburis, kust lahkus teadmata kuhu. — Teateid palutakse saata: Karl Norak'ile, Koidula t. 11-4, Tallinn, Estonia.

Pärismaalased L.-Ameerikas (Bollivias).
Laada ajal linna tulnud pärismaalased Jalutavad ringi Aadama Ülikonnas.

Paar päeva Caçapavas.

Matkakiri Brasiiliast.

Troopika päev, üks neist soojematest, õhk täis kirge, palavust, tuld. Omnibuse mootori vapustaval, väriseval põrinal möödusid kilomeetrid. Maantee oli sile ja libe, nii kui Eesti esimeseklassi tee, mis tehooõvliga siledaks hõõrutud; punasest kivikõva mullast maantee, ei teragi kruusa ega kivi, ei ühtegi kilomeetriposti maantee ääres. Konutades bussi vedrutaval istmel vaatasin aknast välja.

Tavaline Brasiilia maastik Sao Paulo osariigis. Kungas künka ja mägi mäe kõrval, vilets ja vaene lõunamaa võsameds, okkiline ja kuri, ning selle võsa seest ulatuvad välja üksikud rohelisted palmid. Ei silm näe lainetavaid viljavälju, ei sinetavaid metsi kauguses, ei soiseid heina- ja karjamaid, ei jändrikke kaski.

Sao Paulo linn jäi kaugele seljataha oma asfalttänavate, trammi ja uute moodsas stiilis majade ning ruttava kiirusega. Siin on maa. Maa oma aeglase tempoga. Siin elab Brasiilia talupoeg

„caipira” — kõhn ja kuivetanud, palja jalu, kaabu peas, ning harib kablaga punast maakamarat. Päikesest tõmmu näoga naeratab ta heatahtlikult, avades hambuta suu, kust välguvad võikalt üksikud esimesed hambad. Väikesed savist ehitised õlge meeldetuletavast ainest katustega, kollakaks-valgeks lubjatud elamud, siniste aknalaukide ja ustega, näivad võluvad. Puuduvad aknaklaasid raamidega, kuid need pole soojal maal vajalised.

Ei ümbritse neid Brasiilia talupoja majakesi loomalaudad, ei tallid, ei aidad, ei viljapuuaiad. Seisavad üksikult, mahajäetult, isegi kurvalt lõunamaa sillerdava päikese kiirte käes soojenduna.

Ei tea, millest küll elavad need tõmmud ja rahulikud inimesed, mõtlen iseeneses. Kas need üksikud korratud banaanipuud võsametsa ääres toidavad, või need üksikud kanad, seapõrsad, või see mulgi söögilaua suurune põld? Aga ära elavad.

Mäest üles, mäest alla läheb sõit, vuhiseb tuul bussiakna klaasidel ja riided muutuvad punasest maanteetolmust ikka punasemaks. Kaugel eemal moodustab mäeahelik horitsondi ja mägede jalalt algab tasane maa, sile kui laud, tuletades meelde meie kuivanud sood. Siia on tunginud kultuur. Maa-pind on jagatud ruutudesse ja nende värviliste põlluruutude keskel ilutsevad moodsad majakesed, mis ehitatud telliskivist, tsemendist. Ent kultuur on tungimas ka neisse madalaisse savist majakesesse, mis seisavad üksikult. Näen ühel neist raadio antenni.

Peatume ühes teeäärse linnakeses kohviku ees. Paar räbalais paljajalgset poisikest piiravad bussi ja manguvad väga tagasihoidlikult raha. Seda teeb ka kõhn ja habemesse kasvanud vanamees, sirutades paluva näoga oma kaabu meie poole. Mu kaaslane annetab vanamehele ühe neljasaja reisilise.

Lõpuks ometi küllaltki pika sõidu järele jõuame oma eesmärgile Caçapavas-se. Caçapava (l. kasapaava) on üks neist Brasiilia 1500 linnast, väikelinn, tavaline ja harilik, nii nagu nad kõik on. Kesk linnakest park ilusate teeradadega, õites puud; sajab parajasti õitevihma ja hallid teerajad muutuvad õitest lillaks. Pargi juures katoliku kirik, tõsine ja rahulik, alati avatud ustega. Siinsamas linnateater, mis on harilik kino, kauplused ümber pargi, kohvik ehk meie mõistes kõrts, ning suur kaubamaja, mis on turg. Turg Brasiilias on alati kusagil suures sammastega ehitises. Eriti oivaline ja tore on Sao Paulo turuhoone, mis olevat üks ilusamaid L.-Ameerikas. Või jälle turg on katuse all ja müüridega ümbritsetud, nii et turgu saab lukku panna otsekui mõnda suurt kauplust.

Pesnud, dushi võtnud ja söönud võõrastemajas brasiilia lõunat uba-riisi, asume mõlemad linna vaatlema. Kõnnime linna keskuses, s. o. pargis, istume pingile, vaatame iseseisvuse mälestussammast ja mööduvaid inimesi. Kõik on nii rahulik, vaikne, kodune. Ei trammi mürinat, ei inimeste rühkimist. Siin on

kõigil aega küllalt. Tõmmude nägudega sõdurid, korralikult rõivastatud, tõsiste nägudega, kõnnivad mitmekesi ja paaris rahulikult ja tagasihoidlikult. On laupäeva õhtu ja muusika päev.

Just kui Eestis — suvemuusikal väikelinnas. Garnisoni orkester tuleb mängima. Kooliõpilastest, sõduritest ja nii öelda nooremast rahvast täitub park, kuna vanemad ja kehvemalt rietatud jäävad eemale kirikuesistele treppidele istuma. Ja varsti tulebki orkester, suurejooneline, nelikümmend meest, pasunatorude läikides elektripirnide valgusel. Poisikesed ja lapsed kõige ees. Trummidel põrutavad päristõmmud mehed — neegrid, sest nendel mänguriistadel on neegri rass esimene maailmas. Hästi mängivad, üllatav. Olen elanud Brasiilia suurlinnas Sao Paulos neli aastat ja ei ole kohanud nii head sõjaväemuusikat, kui siin väikelinnas. Hotellis õhtueinel kuulen, et Caçapava elanikkude arv on 5000, kuid sõdureid olevat 1500. Siin asetsevat üks sõjaväeline keskus.

Tagasi sõidame raudteel. Vaatan vaguni aknast välja. Maanteel liigub aeglaselt kahe rattaga härja-vanker, ja kui sellel kahe rattaga vankril ei ole mitte härg ees, siis kindlasti hobueesel. Neljarattaga vankrit sinne talupoeg ei tunne. Ja ka üksikud ratsanikud liiguvad maanteel, kahel pool sadulat kompsud ja kotid ning — kui koorem väga suur — siis kõnnib ratsanik maas hobusuu kõrval.

Kui ei oleks viletsust ja vaesust, poleks rikkust. Ja neid mõlemaid on Brasiilias ohtrasti. Olen näinud siin suuremat viletsust, vaesust, häda ja rumalust, kui seda kodumaal vaevalt suudame kujutella. Kuid teisalt sellist rikkust, lüksust ja toredust ei tunne ka meie kodumaa, mida siin näeme. Nii kuidas loodus, nii ka inimesed. Vilets ja vaene lõunamaa võsamets ja selle seest ulatuvad välja üksikud uhked palmid, sirutades omi rohelisti kroone sinise taeva poole. Ilusad ja nõiduvad palmid, kuid neist pole mingit kasu, palmipuu ei kõlba pea mitte milleski, ei põletamiseks, ei palgiks, ei tarbepuuks. *Alleks*

Ikka veel õudustest Brasíllias

Indiaanlaste ürgelu sisemaal. — Amazonase tragöödia. — Õudused kummiistandustes. — Kohad, kus veel tänapäev kestab pärisorjus. — Brasíllia röövli Lampeão hirmuteod.

Sellest on ümmarguselt paar aastat möödunud, kui ilmus ühes V.-E. Almanaki numbris*) ühe siinse eestlase kirjutis Brasiilia karmustest ja metsikutest. Sellele kirjutisele reageerisid vastusega hr. A. Päärson ja tolleaegne E. V. aukonsul hr. Rudolf Ise. Peab ütleva, et kõigil oli õigus, nii imelik kui ka see ütetus tundub.

Meie eestlased, kes me peamiselt elame Sao Paulo linnas, Rios ja üldse Atlandi ookeani kaldaäärseil tsiviliseeritud maaaladel, ei tunne suurt Brasiiliat. Brasiilia on suurem, kui Austraalia kontinent, ja siin on maaalad, mis alles avastamata tsivilisatsioonile ja kuhu üldse Brasiilia Ühendatud riikide kesk-ega osariigi valitsuse võim ei ulatu, kus elavad metsikud, kultuuri algastmel indiaanlased täiesti alasti, ürgselt oma kommetekohaselt. Suurim Brasiilia maaaladetundja brasiillane kindral Rondon kavatseb ühes sakslastega, kui viimastel uus, suurem zepeliin valmis saab, uurimiskäiku ette võtta Matto Grosso, Goyazi ja Amazona osariikide uurimata maaaladele. Olen näinud mitut Rondoni ekspeditsioonide teaduslikku filmi siinsetest indiaanlastest ja nende elust. On suguharusid, kes elavad täiesti ihualasti, mehed haruldaselt ilusa kehachitusega, tuletades meelde antiik-kreeka klassilisi raidkujusid, tantsides reas monotoonse ja ürgse muusika saatel. Naised siiski enamalt jaolt eelistavad natukene niuete ümbruse varjamist. Ent on ka suguharusid, kellele välimuses on meile palju vastikut. Nad ei oma peaaegu mingit varandust, elavad ühiselt, magades kahe puu vahele seotud „võrkkiikedes“ (redides).

Jätame täiesti „ürgsed“ maaalad välja, mis alles uurimata, ja vaatleme, mil-

line on elu pooltsiviliseeritud, poolbarbaarsetel maaaladel sisemistes osariikides, nii kui Matto Grossos, Goyazis, Amazonas, Paias j. t. Sealset elu kirjeldab meile tänapäeva brasiilia kirjanikus ja need isikud, kes ise seal käinud ja elanud. Ja nad ütlevad, et sealne elu on karm ja metsik. Kirjanik José Façauha omas raamatus „A tragedia Amazonica“ (1934. a.) kirjeldab Amazona kummikorjajate (seringveirode) elu, mis on täis õudust ja tuletab meelde kesk- aega Euroopas. Ettevõtja, seringali omanik, kes on ühtlasi kohapeal politsei ja kohtunik, karistab provotseeritud „vastuhakkajaid“ kummikorjajaid nii, et laseb nende jalad laudade vahele kinni panna, laseb neid peksta paljale ihule ja jätab nad nii teistele hirmuks päikese kätte igasuguste kärbeste ja muude loomade (bichode) vaevata. Keegi ei tohi neid aidata ega isegi juua anda. Mehed surevad. See on harilik ja igapäine. Ehk jälle on mõnel „seringueirol“ tekkinud suurem „saldo“, on palka saada mõne „conto“ (1 conto umbes 25.000 senti) ümber, siis sageli toimitakse nii, et sellane „seringueiro“ kaob. Öeldakse „põgenes ära“, „kadus“ ära, ent tegelikult tapeti ta „capauza“ poolt, see on mehe või meeste poolt, kes on peremehe usaldatud isikud ja teenistuse mõttes teevad kõik. Kirjanik Ferreira de Castro oma raamatus „A Selva“ (1934. a.) kirjeldab, kuidas noor portugaaliala õigusteaduse üliõpilane, 26 a. vana, teiselt kursuselt on välja saadetud poliitilistel põhjustel ja saabub Amazonasse, hakates „seringueroks“. Siin tunneb ta omal nahal õudust ja barbaarsust, näeb oma silmaga, kuidas ta kaaslasel seringueirol pea otsast ära lõigatakse ning indiaanlaste poolt kaasa viiakse. Noor, 26-aastane mees mõtleb: Kõndides Lissabonis Rua de Liberdades (üks

*) Vaata V.-E. Almanak nr. nr. 9, 10 ja 11, 1932. a.

peatänavaid) ja vaadeldes möödaruttavaid luksusaautosid, uhkeis rõivais daamide ja härradega, ei võinud tema arvata, et autokummi saamine on nii raske, et need kummid on kõik inimese verega määritud.

Sao Paulo suurima ja loetavama ajalehe „O Estado de S. Paulo” redaktoršef Plinio Barreto kirjutab oma kriitikas (O Estado de S. Paulo, 29. XII 1934) „Uued raamatud” — Ferreira de Castro: „A Selva” (Guimaraes Cia, Editores, Lisboa, 1934). See on fotograafiline kirjeldus seringueirode põrgu elust Amazonas. Üheloop grandioosne, barbaarne loodus, teisel barbaarne väiklane inimene. Seal on inimene kas ori või türann, vahepealset terminit ei ole. Raamat on tõlgitud mitmesse keelde, seega peaaegu internatsionaalne kaebekiri meie saamatu administratiivse korra vastu. („E’pois um libello quasi internacional contra a nossa incapacidade administrativa”).

Brasiilia Ühendriikides kaotati pärisorjus ametlikult 13. mail 1888. a., seega on sellest mööda 46 aastat, kuid tõelikult sisemistes Brasiilia osades (interjoris), kuhu administratiivne võim ei küüni küllaldaselt, valitseb tegelikult pärisorjus tänapäev.

Pruugib vaid lugeda tänapäeva kuulsas Brasiilia röövli „Lampeão”, õige nimega Virgolino Ferreira da Silva hirmutegusid, mida ta oma kaaslastega sooritab P.-Brasiilias, kus seitse osariiki: Sergipe, Alagoas, Pernambuco, Parahyba, Rio Grande de Norte ja Bahia ühinevad, et aru saada sellest perversest metsikusest.

Sealne maaala on koht, kus alati Brasiilia avastamisest peale (3. mail 1500),

„causterid” elavad ja tegutsevad. Kuid praegune legendaarne röövel Lampeão jätab teised varju. Lampeão on 34-aastane mees ja tegutseb korralikult juba kümme aastat oma salgaga, kuhu kuulub vahel kuni 60 meest, tungides kallale küladele, röövides, tappes ja lüües lahinguid politsei ja valitsuse vägedega. Senini on valitsus kulutanud 2.800 contot ja Bahia osariigis peavad üksi Lampeão peale jahti 1.170 meest. Ja millised on Lampeão teod? Sellele vastab brasiillane Ranulpho Prata dokumentaalselt. Röövib, tapab, löikab oma ohvritel kõrvad peast, vägistab naise nende meeste nähes, kastreerib mehi, tema mehed märgivad vägistatud neidudele endi nimetähed, kas põskehale, kintsudele või istmikule. Kuid see perversne röövel on ise veel usklik, põlvitab ja palub Jumalat ning Papini „Kristuse elu” (Papini, kuulus Itaalia kirjanik-fašist).

„O Estado de S. Paulo” teatab 1. I. 1935. a. Bahiast (Salvador): „Lampeão grupile tungis 29. XII. 34. peale politsei. Lahingus surid bandiit Delunira ja langes haavades teine, nimega Balais.”

Brasiilia on suur ja täis vastolusid. Kui üheloop Atlandi ookeani kaldaribal on linnad ja rahvas Euroopa tsivilisatsiooni ja kultuuri tipul, siis sissemaal elavad veel inimesed kivi- ja puuajajärgus. Tervet Brasiiliat ei saa ühe mõõdupuuga mõõta, mis ühes kohas õige, ei vasta teisel sugugi tööoludele.

Kui mõni eestlane käib ringi Sao Paulos või Rios ja imestab siinset ilu ja korda, siis ei maksa arvata, et see igalpool Brasiilias nii on. A. A.

Väliseestlased,
kes tunnevad huvi

Eesti laevanduse

arendamise vastu ja soovivad osanikuks astuda vähema ehk suurema summaga uute eesti lipu all sõitvate aurikute ostmiseks, palutakse oma tingimused teatada Välis-Eesti Ühingule Tallinn, postkast 100. Isiklik kaasatöötamise võimalused. Äri on kindel ja tasuv. Lähem informatsioon Ühingu. Teateid palutakse lähemal ajal.

Asja algatajad.

Kontrabassiga teel edule ja kuulsusele.

Välis-Eesti muusikamehed võõrsil. — L. Juht ja Bostoni sümfoonia orkester. — Mugavad kontsertreisid mööda Ameerikat; Niagaara sümfoonia. — Dollaritega suvilat ehitama Ahja jõel. — Eesti propaganda kontrabassiga.

Kasvab kord-korralt nende väliseestlaste arv, kes tõsiste patriootidena on rakendunud oma kodumaa tutvustamisele võõrsil. Küll kõnedega, küll muusikaga tutvustatakse seda riiki kaugest Baltikumist, mida aastaid tagasi tunti paremal juhtumisel ainult Vene riigi endise väikese osana.

Euroopas liigub ringi kontsertringereisidel Jüri Viinamägi, laulukunstnik, tutvustades riike Eesti muusikaga ja pidades sealjuures kõnesid Eesti üle Ameerikas teevad Eesti muusikale nime L. Juht ja V. Padva. Kuigi Eesti väikese ja noore riigina ei suuda oma kunstnikkudele pakkuda nimetamisväärselt tuge ja seljatagust, mis aitaks kätte võidelda oma andekamatel kunstnikkudel rahvusvahelist tunnustust ja kuulsust, on mõnegi andeka kunstniku isiklik visadus ja energia aidanud neil võita oma kunstile väärilise tunnustuse ja kuulsuse ka väljaspool Eestit.

Küllalt huvitav on olnud selles suhtes jälgida meie kontrabassi kunstniku Ludvig Juhti arengut ja edu. Kui Euroopa olud talle muutusid kitsaks, siirdus ta uude maailma — Ameerika Ühendriigesse, kus võitis omale kiirelt tunnustuse.

Kuuludes nüüd juba m. a. 1. oktoobrist Bostoni sümfooniaorkestri koosseisu, kirjutab ta meile oma muljetest järgmist:

„Bostoni sümfooniaorkester loetakse terves Ameerikas kõige paremaks ja suuremaks orkestriks. Ka ükski teine sümfooniaorkester ei ole siin nii heal majanduslikul alusel, kui just Bostoni oma. Kõik Ühendriikide suuremad kui ka väiksemad orkestrid kuuluvad uniooni (ametiühisusse). Bostoni sümfoonia

aga mitte. B. orkestril on teatud grupp toetajaid ja rahamehi, kes suuri summasid ohverdavad igasuguste puudujääkide katteks. Paar aastat tagasi olevat isegi üks rikas lady pärandanud ühe miljoni dollarit B. s-ile ja ühe miljoni Bostoni suure pargi ilustamiseks ning korrashoiuks. Ameeriklastel on see päris harilikuks nähteks, et pärandatakse omast varandusest tohtu suuri summasid heategevaks otstarbeks. Tänavu sügisel kinkis üks sinseid rikkamaid miljonäre mr. Tunn meie orkestrile sadatuhat dollarit. Sama härra on isegi annud lubaduse, et pärast oma surma üllatab ta B. s.-orkestrit veel. Kuid need pole ainsad teened selle mr. Tunn'i poolt:

Vilmane ülesvõtte Ludvig Juhtist Ameerikas.

praegune suur Boston'i Symphony Hall on 35 a. tagasi Tunn'ilt kinglytud ja see Hall on üks suuremaid ja ilusamaid Ühendriikides — mahutab enesesse üle 4000 inimese. Sarnaste suurte teenetega mehi ja naisi on siin palju ja neid nimetatakse Friends of the Boston Symphony Orchestra.

Need orkestri-sõbrad on ka teinud otuse, et Bostoni orkestril ei tohi midagi tegemist olla uniooniga. Kuna unioon annab igasuguseid võimelisi ja võimatuid muusikuid, kvaliteedi peale vaatamata, pannakse iga mees ametisse, kes aga unioonis on, siis Bostoni orkestril on võimalus valida kõige paremaid jõudusid ja maksetakse ka palju paremini kui uniooni kaudu. Tööd tehakse meie orkestris kõige suurema innu ja armastusega. Iga üksik orkestri liige püüab anda oma viimase ja parima. Ka on praegune orkestrijuhut dr. S. Koussevitzky väga suurte võimetega muusikamees, tema taktikepi all teeb orkester otse imet. Koussevitzkyl on Ameerikas haruldane poolehoid ja bostonlastele on ta päris ebajumalaks saanud. Juba üheistkümmes sesoon juhatab dr. Koussevitzky Bostoni orkestrit ja lugupidamine tema vastu tõuseb aina enam ja enam. Ka võib julgesti ütelda, et teist sarnast head maestrot, kui inimest, on vist raske leida. Terve orkester sõna tõsisel mõttes jumaldab teda. Koussevitzky on teinud orkestri heaks käekäiguks väga palju tähelepanu- ja tänuväärsel.

Praegune orkestri koosseis on 120 meest, nende seas nii mitmedki hallpead, kuid veel küllalt suutelised oma kohustusi täitma. See 120 meest koosneb minuga kokku 17 rahvusest, vaatamata sarnasele suurele keelesegadusele on oivaline läbisaamine ja eeskujulik kord. On isegi asutatud oma pensioni- ja haigekassad, peale selle on kõikide liikmete elud sümfooniaorkestri poolt kõvasti kinnitatud, nii et ka iga üksiku perekonna eest õnnetuse korral on hoolitsetud.

Kontserte on meil nädala kohta läbisegamini umbes 3, kuid kõik need 3

kontserti on ühe ja sama kavaga. Kava ettevalmistus on õige korralik ja põhjalik, selleks on meil neli päeva nädalas suured proovid. Ettekandele tulevad läbisegamini kõik sümfoonilised helitööd. Dr. Koussevitzky on ka suur vene ja prantsuse muusika propageerija, kuid ei unusta sellejuures ka mitte silmapaistvamaid Ameerika komponiste, isegi noorematel heliloojatel on tihti juhus oma töö ettekandmist meie orkestri poolt kuulda, kuid selle valikuga ollakse õige ettevaatlik: ei panda kunagi enne kavasse, kui see on küllalt läbi kaalutud ja proovitud.

Tähendamisväärt oleks veel Ameerika publiku suur lugupidamine ja huvi kontsertide vastu. Euroopas kuulsin tihti arvamist, nagu oleks Ameerika ainult jazzmuusika kodumaa. Seda ta ka tõepoolest on. Kuid sellejuures peab silmas pidama, et kuskil mujal maailmas ei panda nii suurt rõhku heale ja tõsisele muusikale, kui just siin. Ameerika dollarid on meelitanud pea kõik parimad kunstnikud siia kokku ja need on arendanud publiku maitse õige nõudlikuks. Jazzmuusika on ikka enam ja enam surutud oma õigesse kohta — tantsulokaali või restorani.

Seni pole ma veel näinud ainustki kontserti, mis oleks ehk silmale haiget teinud oma rahva vähesuse tõttu. Kõik kontserdid on täis kiilutud majades ja kohad viimse võimaluseni ära kasutatud. Muidugi peab kontsert või kontserdi andja juba paremat liiki olema, või ka suure kuulsuse omama.

Bostoni sümfooniaorkestri tegevus ei piirdu üksi mitte ainult Bostoniga. Iga kuu on meil nähtud ette ka ringreis teistesse linnadesse, mis enamasti vältab terve nädala. Neil reisudel on õige huvitav ja vaheldusrikas elu. Symphony Society on hoolitsenud meie reisimise eest viimse peensuseni ja teinud meile seda õige mugavaks. Reisimiseks on meil oma erarong, mis koosneb magadisevaginistest „Pullman'itest”, kahest restorani- ja kahest klubivaginist, peale selle veel kaks pagasivagunit meie instrumentide ja reisukohvrite jaoks. Inst-

rumentide ja pagasi vedamise üle ei ole meil tarvis muret tunda, need toimetatakse kõik kohale, ilma et tarvitseks enesel kätt külge panna. Linnades, kus kauem peatume, on meile paremates hotellides juba toad ette tellitud. Ainult maksma peame nende eest ise. Saame ju väljasõidupäevadel iga päeva eest 7—8 doll. eritasu. Need reisid on enesest väga huvitavad ja võimaldavad alatasa jälle midagi uut näha ja tundma õppida. Seni oleme käinud juba järgmistes linnades: New Haven, Baltimore, Washington, New York, Brooklyn, Providencé, Buffalo, Ann Arbor, Toledo, Cincinnati, Pittsburgh ja Schenectady. Viimase reisu lõpetasime alles hiljuti — 16. dets. Sellel reisul kasutasime ka juhust oma eralõbuna ja sõitsime oma rongiga Buffalo'st Niagaara koske vaatama, mis on seal ainult kahe tunni tee. Üleelamused Niagarast olid igal mehel põrutavad. Ka neilgi, kes seda varemalt olid näinud. See oli vägevaim looduse sümfoonia, mida olen kuulnud!

Veel on väga meeldivaks vahelduseks meie suvepuhkus, mida saame igal suvel umbes 4—5 kuud. Selleks ajaks sõidavad kõik meie mehed enamasti Euroopasse ja mujale tervist kosutama. Mina muidugi kavatsen seda aega kodumaal mõnuga mööda saata. Kui kõik nõnda edasi läheb, nagu seni, siis tahan enesele lähemas tulevikus Ahja taevaskotta väikest mugavat suvilat ehitada ja iga aasta järjekindlalt kodumaal end värskendamaks käia, et uut jõudu ja hooгу koguda talvisteks väljapuistamisteks.

Seni olen oma eluga väga, väga rahul, — ei oska nagu paremat midagi enam soovida. Kuid ärgu arvata, et ma vahest sellepärast rahulikult oma võidule puhkama olen jäänud. Oma vaba aja kasutan ma kõik oma edu edasiarendamiseks. Lühikese ajaga olen suutnud omale siin õige suure poolehoidu võita ja esinen tihti siin-seal solistina. Nii oli minul hiljuti esinemine Bostoni akadeemilisele seltskonnale, kus siinse ainsa minu tutvusringkonda kuuluva eestlase hr. E. M ä n d'i lahkkel aitamisel ja kaas-

abil kontsert hiilgavalt õnnestus. Newton Centri ülikooli president korraldas omas suures suvilas minu Eestit tutvustamise kontsertõhtu. Publiku moodustasid ainult kutsutud külalised, keda oli 300 ümber. Hr. E. Mänd, kes agaramaid Eesti üliõpilasi, pidas kõnesid kauge kodumaa üle ja tutvustas publikut minu iga ettekantava pala sisuga, mis tegi asja veel enam ameeriklastele suupäraseks. Pärast lõppu pidas president meile väga südamliku tänukõne ja ütles, et sel õhtul Eesti lipp olevat lehvinud täies vardas.

Hiljuti esinesin jälle Bostoni raadios oma soolopaladega. Esinen alati Eesti nime all, kui seda aga iganes on võimalik toonitada, sest tihti ei loeta heaks tooniks, kui kavale oma rahvuse märgid: kunst peab olema internatsionaalne. Mina olen püüdnud ikka kuidagi neist kitsendustist mööda hiilida. Samuti toimsin ka omal viimasel esinemisel, kus raadio „onu" mitu korda pidi Eestit nimetama. Edu oli mul jälle väga hea. Stuudiosse oli kogunenud väga palju kuulajaid ja pärast lõppu tuli mitmeid telefonilisi õnnesoove. Isegi dr. S. Koussevitzky avaldas telefoni kaudu oma suurt rahulolemist ja tänu — mängisin ju ühe pala ka tema helitöödest. See esinemine oli 16. dets. kohe pärast minu suure reisu lõppemist sümfoonia-orkestriga.

Juba mõni päev hiljem sain raadiost kutse alaliseks esinemiseks iga kuu kord. Seda juhust tahan ma ühtlasi ka meie Vabariigi aastapäevaks ära kasutada. Kavatseme teha sel puhul koos hr. Mänd'iga Eesti raadiotunni.

Siis on minul veel ette näha suurem esinemine Bostoni orkestriga. Kui kevadel 11. apr. siin solistina esinesin, mängides Koussevitzky kontserti, siis oli see vanameistri peale nii head mõju avaldanud, et ta oma suvevaheajal asus uue kontserdi kirjutamisele, milline temal varsti valmis hakkavat saama. 14. jaanuaril on koos V. Padvaga üks kontsert, kus tulevad jälle minu poolt mitmed uued Padva kompositsioonid esikettekandele."

EESTLASTEST SSSR'IS.

Palju eestlasi teenib juhtivatel kohtadel.

Eestlaste elust Nõukogude Venes on meil teated õige puudulikud ja ühekülgised. Üksikud ajaleheteated siin-seal räägivad viletsusest ja puudusest, mis on SSSR-is valitsenud selle uue sotsialistliku vabariigi loomispäevist peale.

Eestlasi on Venemaal üksi umbes poole rohkem kui terves maailmas mujal kokku. Kümme aastat tagasi korraldatud rahvaloendus kõneleb 154.649 eestlasest. Vahepeal on pilt märksa muutunud ja eestlaste arv on vähenenud, nagu arvavad Moskva eesti tegelased. Võib otsekohe öelda, et sellest arvust 75 %, s. o. need, kes elavad maal, kannatavad puudust.

Eesti talupoeg enne maailmasõda elas alati jõukamalt, kui vene talupoeg. See oli ainult eestlasele omase sitkuse ja arukuse tulemus, mis puruvaesena kodumaalt väljarännanud eestlase ka kõige halvemas vene kliimas viis vastu jõukusele. Harimata ja rumal venelane ei olnud pea kunagi sõber naabri eestlasega ja see teatav vaen on püsinud seal tänapäevani. Kolhooside alla üleviimise vastuseis oli üldine kõigi eestlaste juures, kes ei tahtnud vaevaga kogutud varandust anda muidu käest, millest tingituna olid sagedased kokkupõrked eestlaste ja Vene ametivõimude vahel.

Käesolevas kirjutises tahtsin peaaesjalikult puudutada linnas elavate eestlaste olukorda. Nende arv on umbes 35—40 tuhat inimest ja need on maal elavate eestlastega võrreldes palju paremas seisukorras. Kommunistlikul parteil on eestlasi aktiivseteks liikmeteks 1931. a. andmetel umbes 30.000, seega umbes 20 %, kes enamasti on kõik linnas elavad eestlased. Kui nüüd silmas pidada asjaolu, et kõigist Vene kodanikkudest on aktiivseid parteilasi vaid 2 % ümber, siis on linnades eestlased läbi ja läbi poliitiline rahvas. Need on suuremalt osalt ametnikud, vabrikutöölised ja sõjaväelased, kes eesõigustatud rahva klassina saavad maitseta mugavust. Ja paljud neist on hiilgavatel kohtadel.

Koos mitme meie kindraliga tsaari ajal sõjaakadeemia hiilgavalt lõpetanud punakindral August Kork on kõige suurema Vene sõjaühiku Moskva sõjaringkonna ülem. Ta olevat küll partei liige ja tunnustavat ennast avalikult eestlaseks, aga eesti fraktsioonist ta osa ei võta. Maailmakuulsuse võitis omal ajal jäälõhkaja „Kraassini“ kapten Jõgi, kes mäletavasti päästis kindral Nobile. Jõe saatuse kohta puuduvad viimasel ajal teated. Kurikuulus Jaan Anvelt on lennuakadeemia poliitiline komissar ja eralennuasjanduse inspektor. Anveldi täht olevat viimasel ajal langemas.

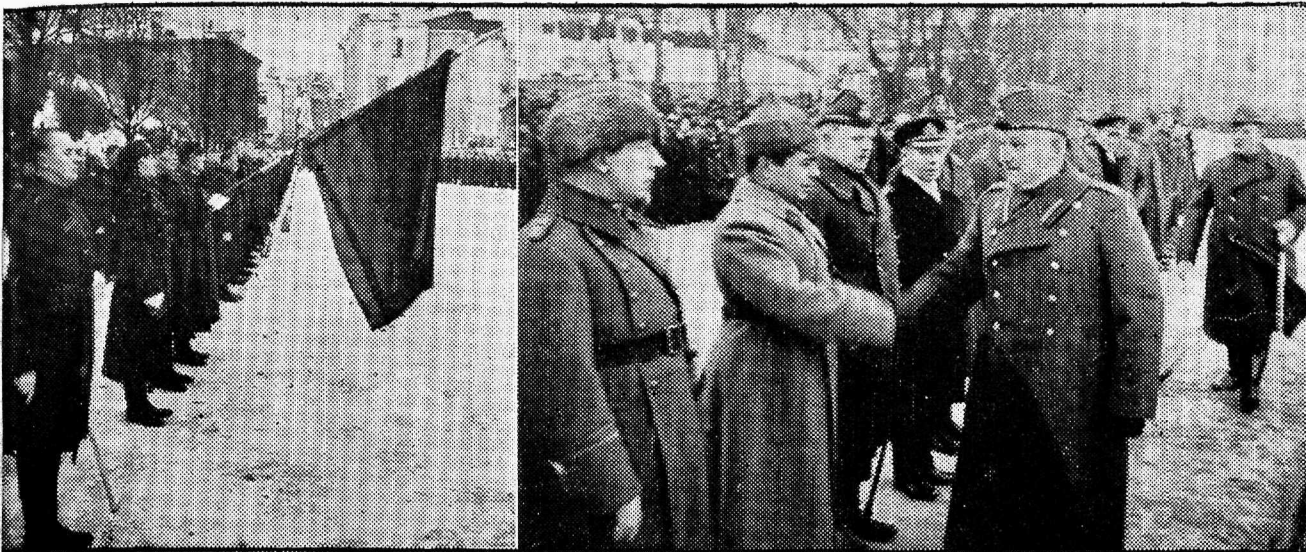
Nikolai Janson määrati mõni aasta tagasi Stalini käsukirjaga transpordi ja veeteede komissariks ning see energiline mees olevat suutnud luua palju aastaid kestnud asjata katse järele nüüd korra Vene raudteedel.

Poliitilistes teadmistes kui ka organiseerimise oskuse poolest on hiilgav mees Hans Pöögelmann. Ta oli hulk aastaid Põhja-Lääne kaubapalati direktor. 5 a. tagasi ta kutsuti Leningradi ülikooli majandusteaduse professoriks. Pöögelmann on tähelepanuväärne mees oma hiilgava kõne-anni poolest ja ta on alaline lepitaja, kui eestlased omavahel tülli lähevad. Õigusteaduse professoritena töötavad end. Maa-päeva esimees A. Vallner ja Jakob Palvadre. Üheks tähtsamaks eestlaseks tuleb pidada veel Smolnõi (kuulus tsaariaegne aristokraatne instituut) komandanti Teitre, kes praegu on pataljoni komanderi aukraadis. 1917. a. oli ta üks punasõduritest, kes kümnekonna punaväelasega kihutasid Smolnõist välja aristokraatsed naisüliõpilased. Eesti kommunistide üks juhtidest Reesen on Leningradi statistikaameti üks juhtidest. Räästas on Anveldi kõrval tähtsamaks juhiks. Kõrgema hariduse Vene ülikoolis omandas end. Pärnu kooliõpetaja Jaan Rea, kes töötab praegu majandusteadlasena. Peale selle on rida rahvakohtunikke Liisa Petersoniga eesotsas. Kommunistlikku ülikooli juhivad Vakmann, Saks, Selma Allermann, Padtehnikumi Marjak. Professoriks on saanud P. Kõvamees, kes 1924. a. detsembrikuus mahalaskmisele viimisel põgenes. Ta on ka avaldanud mitmed raamatud. „Edasi“ toimetajaks on Loo-ring, kirjanikkudena teotsevad Ain Rannaleet, A. Päärson, J. Meerits, A. Vaarman ja rida teisi. Peale selle olevat üks Mustamere laevastiku juhtidest Rull eestlane. Kõiki üles lugeda oleks võimata ja sellel pole ka olulist tähtsust.

Mõnegi suguvenna käsi on ka halvasti käinud. Mõni aeg tagasi põgenesid siit läbi traataja kommunistide juhid riigikogu liikmed Kaaver, Käär, Grimpel j. t. Need mehed istusid süütult kaua tükim, kuni neid lõpuks saadeti sunniasumisele.

Siis vähe veel statistikat. 5 a. kursusega Eesti algkoole on 450, raamatukogusid 220, poliitilisi kasvatuses ringi 180, kehakultuuri ringe 100, lugemistubasid 140, üldhariduslikke eesti klubisid on 18. Nagu näha, kantakse kultuuritöö eest eestlaste hulgas natuke ka hoolt, sest 1912. a. oli Venemaal kõigist 35 eesti kooli ja palvemaja.

Herman Täht.

Vabadussõjas langenute mälestamine.

Igal aastal 3. Jaan. on paariminutilise leinaseisak vabadussõjas langenute mälestamiseks. Tallinnas Vabadusplatsil toimub leinaparaad. Vasakul: sõdurite rivi leinaseisakus; paremal: kindr. Laidoner tervitab Nõukogude Vene esindajat.

Kodumaa sõnumid.

Poliitilises elus oli uuel aastal kahtlemata kõige tähtsamaks sündmuseks riigi- ja omavalitsusjuhtide kokkutulek Tallinnas, „Estonia“ kontsertsaalis, kus riigivanem K. Päts esines pikema ülevaatega kavatsetatavatest muudatustest meie poliitilises ja seltskondlikus elus, millest selgusid meie riikliku ja poliitilise elu korraldamise tulevased sihtjooned.

Riigivanem mainis, et riigikogu endisel kujul enam kokku ei tule, vaid selle asemele astub uus Asutav Kogu, mis koosneks küll kõigi rahvakihtide esindajaist, kuid mitte enam parteilisel alusel. Meie rahvas tuleks organiseerimisele elukutsete järele. Nii kuuluksid põllumehed ühte organisatsiooni, kaupmehed — teise, vaimsel alal töötavad isikud oleksid samuti organiseerunud vastavatesse organisatsioonidesse jne. Need organisatsioonid saadaksid oma esindajad uude Asutavasse Kogusse, kes oleksid sel kombel rahva tahte avaldajaiks. Asutava Kogu ülesandeks oleks eeskätt meie põhiseaduse muutmise, sest kogemused on näidanud, et 15 aastat meil tarvitusel olnud põhiseadus kui ka läinud aastal vastuvõetud uus põhiseadus ei vasta meie praeguse aja nõuetele.

Et seltskonna organiseerimine uutel alustel nõuab palju tööd, ei ole uue rahvaesinduse valimisi niipea oodata.

Riikliku organisatsiooni ümberkorraldamise tuleviku kavade kõrval on vähemaid ümberkorraldamisi juba seni teostunud. Eeskätt omavalitsustes. Kuna meie omavalitsustes on mitmel korral aset leidnud tööd takistavad väärnähted, muudeti möödunud aasta lõpul omavalitsuse seadusi, andes järelevalveasutustele suuremaid võimalusi omavalitsuste töö korraldamiseks. Uue seadusega antakse ajutisele maavalitsusele õigus määrata ametisse kogu vallavalitsuse koosseis või puuduvad liikmed, samuti ka kogu vallakohtu koosseis või puuduvad liikmed juhul, kui vallavolikogu viivitab nende valimisega. Vallasekretärid kuuluvad siseministri kinnitamisele. Siseministri ettepanekul on Vabariigi Valitsusel õigus seisma panna omavalitsuse volikogu tegevuse, kui omavalitsus on sattunud niisugustesse maksuraskustesse, et ta ei suuda täita oma rahalisi kohustusi. Uue seadusega loodetakse kujundada omavalitsused, mis töötaksid ainult omavalitsuse ja riigi huvides.

Muu kõrval on praegune Valitsus võtnud omale ülesandeks rahvusliku mõtlemisviisi ja ühtekuuluvuse tunde kõvendamise, kuna varemini erakondlike huvide killustamise tõttu killustati ka rahva tervikkus. Sellele tööle on rakendatud ka ajakirjandus, kellele sundmäärusega on

tõmmatud kindlad piirjooned, et ei tekiks praeguses ülesehitavas töös mahakiskuvaid kõrvalheliid. Ajakirjanduse kohta maksmapandud sundmääruse kohta seletas peaministri asetäitja K. Eenpalu (Eimbund) jutuajamise ajakirjanduse esindajatega, et see sundmäärus ei ole mitte mõeldud ajakirjanduse vabaduse kitsenduseks, vaid õigete piiride määramisena ajakirjanduse vabadusele. Sest, nagu toonitas peaministri asetäitja, piirideta vabadus polegi vabadus. Sundmäärusega loodetakse ajakirjandust tagasi juhtida tema kõrge ülesande juurde, millest ta tihti peale on kaldunud kõrvale: olla rahva kasvatajaks ja kirjasõna tõsiseks kooliks.

*

Majanduslik elu jätkub uuel aastal tõusu tähe all, nagu tõendavad kokkuvõtted ja andmed. Kaubandus elavneb, tulud suurenevad. Kõige selgemini paistab silma olukorra paranemine 1934. a. väliskaubandusliikudes läbikäikudes. Nii oli 1934. a. üldlääbikäik Eesti väliskaubanduses 122,4 milj. krooni (806,9 tuh. tonni) eelmise aasta 84,6 milj. krooni (541,2 tuh. tonni) vastu. Välja veeti kaupu 69,1 milj. kr. väärtuses eelmise aasta 45,6 milj. kr. vastu. Sisse veeti kaupu 55,3 milj. kr. väärtuses eelmise aasta 39,0 milj. kr. vastu. Väljavedu oli ülekaalus 13,8 milj. kr. ulatuses, mis oli tähelepanu vääriv saavutus. Vääratuse järele on eelmise aastaga võrreldes väljavedu tõusnud 51,5 %, sissevedu 41,8 %. Kõige enam tõusis toor- ja poolvalmissaaduste väljavedu.

Üksikute saaduste väljaveos on märkimisväärt munade väljavedu, mis 1934. a. oli otse rekordiline. 1933. a. munade väljaveost oli läinud aasta munade väljavedu suurem 53,6 prots. võrra. Suurel määral põhjustas sarnast suurt väljavedu riigi juuremaks aasta esimesel poolel, millega tootjatele kindlustati vastuvõetav hind. Kõige rohkem ekspordeeriti mune Inglismaale.

Ka kartuliekспорт tõusis mõõdundu aastal, võrreldes 1933. aastaga, 47 prots. võrra. Väärtuselt aga ületab 1934. a. kartuliekспорт 1933. a. oma 100 prots. võrra, kuna 1934. a. saadi kartuli eest märksa paremat hinda.

Ka oli eesti saematerjali, kastilaudade ja vineeri eksport 1934. a. suurem 1933. a. ekspordist. Siingi oli suurimaks tarvita-jaks Inglismaa.

On aga ka üksikuid tagurpidi minekuid. Nii langes meie või hind Inglismaal otse katastroofiliselt. Eesti või kuulub Inglismaal odavamate võisortide hulka. Loodetavasti suudetakse siin 1935. a. paranemist luua.

Majandusliku olukorra paranemisega käsikäes käib ka riigi tulude suurenemine. 1934. a. detsembrikuus laekus riigikassasse tulusid 9 % enam kui 1933. a. detsembris.

Üldse on käesoleva eelarveaasta üheksa kuu jooksul — alates 1. aprillist 1934. a. — riigi tulud suurenenud 13,7 % võrra, võrreldes eelmise eelarveaasta tuludega.

Riigi piiritusemonopoli läbikäik suurenes 1934. a. eelmise aastaga võrreldes ligemale 20 prots. Vastavalt sellele tõusis ka piirituse ja viina müügist saadud üldtulu 21 % võrra.

Panganduses märgitakse hoisumade rekordilist tõusu, mis tõendab, et rahaturu areng edeneb soodsalt. Kassatagavarad kõrgis suuremais pankades on tõusnud möödunud aasta jooksul 7,6 miljoni 13,2 miljoni kroonile, mis on rekordiline seisukord.

*

3. jaan. s. a. andis siseminister keelemääruse, mis asetab eesti keele esikohale ka igapäevases suhtlemises. Keelemäärus hakkab maksma 1. aprillist 1935. a.

Keelemäärusele vastavalt peavad avalikult väljapandavad teadaanded, kuulutused ja sildid olema eestikeelsed. Kinofilmide tekst ekraanil peab olema eestikeelne. Restoranides, kohvikutes ja kabareedes korraldatavad avalikud ettekanded peavad sõnalises osas olema eestikeelsed. Eraasutustes peab kirjalik asjaajamine ja raamatupidamine toimuma eesti keeles. Siseturul müüdavate eesti saaduste pakendite pealkirjad peavad olema eestikeelsed, samuti ka kõik siseriigis levitatavad hinnakirjad ja reklaambroshüürid.

Raudteevagunites, raudteejaamades, laevadel, sadamates, lennukitel, lennujaamades jne. võib turismi ja liiklemise edendamise huvides kuulutused, teadaannetes ja siltidel tarvitada eesti keele kõrval ka võõr- ja vähemusrahvuskeeli. Samuti võib eesti keele kõrval tarvitada ka võõr- või vähemusrahvuskeeli kõigil rahvusvaheliselt korraldatud ettevõtetel ning kõigil rahvuslikel ettevõtetel, mis võivad pakkuda huvi välismaa turistidele.

Siseposti saadetistel peab aadress olema eestikeelne.

Kõigil määruses ettenähtud juhtudel peab eestikeelne tekst olema õigekirjutuse vigadeta.

*

Uuest aastast alates on märgata eriti suurt hoogu nimede eestistamise aktsioonis.

Toetudes perekonnanimede korraldamise seadusele, pani siseminister perekonnanimede ja nimede eestistamise sooviavalduste otsustamise linna-, alevi- ja valla-perekonnaseisumetnikule, arvates 1. jaan. 1935. a. Sellega on kodanikele võimaldatud uuest aastast algades pöörduda nimede eestistamise sooviavaldustega otse oma alalise elukoha järele vastava linnavalitsus-

se, alevi- või vallasekretäri poole. Ka on perekonnanimed ja nimed eestistamine ja halvakuuliste eestipäraste perekonnanimed muutmine täitsa maksuvaba 1. jaanuarist 1935. a. Siseministri määrusega keelati anda perekonnanimesid, mis meil liig laialt tarvitusel, nagu Saar, Kask, Lepik jne. (üldse 180 nime).

Nimede eestistamise üleriiklikuks läbi viimiseks on moodustatud Nimede Eestistamise Kesktöimkond, mille ümber on koondunud üle 20 üleriikliku keskkorralisatsiooni. Peaaegu kõigisse linnadesse on asutatud nimede eestistamise töimkonnad, mille eesotsas on linnapead või teised juhtivad tegelased.

Nimede Eestistamise Kesktöimkond on pööranud keskkorralisatsioonide kaudu kõigi kultuuriliste ja seltskondlikkude organisatsioonide poole üleskutsega algatada nimede eestistamise küsimust. Mõnes organisatsioonis ongi juba käimas nimede eestistamine. Ka on Kesktöimkond silmapaistvaid avaliku elu tegelasi palunud ergutada oma eeskujuga teisi nimede eestistamisele.

Nagu võib tähele panna, ongi huvi nimede eestistamiseks üle riigi väga elav. Alates 2. jaan. s. a. on nimede eestistamise soovialdusi avaldatud õige rohkesti. Vastavate soovialdustega on esinenud terve rida meie tuntud riigi- ja seltskonnategelasi. Nii on siseminister Karl Einbund omale valinud uueks nimeks Kaarel Eenpalu.

Ka kaitseväes on nimede eestistamine suurt hoogu võtnud.

Nimede Eestistamise Kesktöimkond on aktsiooni esimeseks tähtpäevaks määranud Vabariigi aastapäeva — 24. veebruari.

*

Viimastel aastatel järjest langenud sündivus eesti rahva hulgas tekitab tõsiselt muret meie riigi juhtivatele tegelastele. Kuivõrd tõsine on seisukord, selgub riigivanema kõnest vana-aasta õhtul ja rahvuslikul kasvatus kongressil ettetoodud andmetest. Nii on Eesti sündivuse poolest viimaseid riike Euroopas. Eriti on sündivus langenud ühiskondlikult kõrgemal seisvates kihtides, mille tõttu langeb ka rahva andekuse tase. Kuna pealekasvatav noorsugu on vähe, väheneb ka töövõimeliste inimeste arv. Maa jääb tühjaks. Kui sündivus järgmistel aastatel ei näita tõusu, hakkab surevus kindlasti ületama sündivust.

Ometi võiks Eesti ära toita kaks korda rohkem rahvast kui praegu ta pinnal elab.

Rahvuslikul kasvatus kongressil soovitati rahvaarvu tõstmiseks luua soodustusi lasterohketele perekondadele ja kärpida vallaliste ja lasteta perekondade soodustusi lasterohkete perekondade kasuks.

*

18. jaan. s. a. pühitses Tallinna linn 30-aastast Eesti omavalitsuse täht-

päeva. On möödunud 30 aastat sest peavast, mil eestlased võtsid Tallinna linna omavalitsuse juhtimise enda kätte.

18. jaan. ehtis raekoda sinivalgetriibuline linnalipp, õhtul aga elektrituledest moodustatud „XXX“.

18. jaan. õhtul oli linnavolikogu pidulik koosolek „Estonia“ kontsertsaalis. Koosolekule olid ilmunud riigivanem, kaitseväge ülejuhataja, Vabariigi Valitsuse liikmeid, praegune linnavolikogu ja ka endiseid linnavolinikke. Ainult saksa linnavolikogu rühm puudus täies koosseisus.

Koosoleku avas volikogu juhataja R. Kuuskmaa ülevaatega Tallinna linnavalimistest 1904. a. ja linnavalitsuse moodustamisest 1905. a.

Linnapea J. Soots tegi teatavaks linnavalitsuse ettepaneku valida riigivanem K. Päts teenete eest 1904./05. a. valimisvõitlustes Tallinna linna aukodanikuks ja annetada temale ehituskruunt Kadriorus.

Abilinnapea A. Uesson andis ülevaate neist tulemustest, mis 30 aasta jooksul saavutatud hariduse, tervishoiu, hoolekande jne. alal.

Koosolekul otsustati ka iga aasta määrata 100.000 krooni uue raekoja ehituskapitaliks.

*

1. veebr. hakkavad maksma Eestis uued kriminaalseadused.

Seni olid meil tarvitusel vene kriminaalseadused ja oma eestikeelsete ja eesti oludele kohandatud seaduste järgi oli suur vajadus. See on üks suuremaid samme Eesti seadusandluses. Nagu kohtuminister sel puhul tähendab, on uutele kriminaalseadustele raamistikuks jäänud veneaegsete seadustikkude struktuur, mida on aga tunduvalt täiendatud ja läbi põimitud uute üldtunnustatud vaadetega ja seisukohtadega ning täiendatud meie omadele oludele ja nõuetele vastavalt.

Üldse teeb seaduste eestistamine ja uute seaduste väljatöötamine viimasel ajal suuri edusamme. Paari aasta jooksul tahetakse eestistada ja isegi kodifitseerida kõik seadused.

*

Vanadele kultuurtegelastele ja nende perekondadele hakatakse käesoleva aastaga algades maksma pensioni erilise pensioniseaduse alusel, mis hakkas maksma 15. jaan. 1935. a. ja on õieti täienduseks kultuurkapitali seadusele. Eesti kultuurtegelaste pensionikassa põhikiri anti Vabariigi Valitsuse poolt 16. jaan. s. a. Selle põhijooned on järgmised:

Kultuurtegelaste pensionikassa maksab oma liikmetele pensioni nende töövõimetuse ja vanaduse korral ning nende surma korral nende perekondadele. Kultuurtegelasteks loetakse teadlasi, helikunstnikke, kujutavkunstnikke, kirjanikke, ajakirjanik-

ke, lavategelasi ja haridus- ning keha- kultuuri tegelasi, kui nad nimetatud kultuuri alal elukutseliselt töötavad.

Kultuurkapital maksab kultuurkapitali tuludest pensionikassa heaks 10% kultuurkapitali eelarvest, muud sissetulekud laekuvad liikmemaksudest, loteriidest, korjandustest, annetustest jne.

Pensiooni maksetakse ainult nendele kultuurtegelastele ja nende perekondadele, kes on pensionikassa liikmed. Liikmed peavad maksma kassasse 3% oma kutsealalisest palgast, vähemalt aga 12 krooni aastas.

Pensionikassa maksab oma liikmeile pensiooni järgmistel tingimustel: 1) kui nad on töötanud kultuurialal vähemalt 25 aastat; 2) kui nad on vanaks saanud vähemalt 55 aastat; 3) kui nad on olnud pensionikassa liikmed vähemalt 5 aastat või on saanud enne pensionikassa asutamist pensiooni kultuurkapitalist.

*

Ülikooli vastuvõetavate üliõpilaste arvu piiramine oli viimastel kuudel elavalt päevakorras ja tekitas rohkesti mõtteavaldusi poolt ja vastu.

Uuel aastal haridusministri poolt antud määruse põhjal ei võeta tulevikus uuel aastal uusi üliõpilasi enam ülikooli vastu.

Sügissemestril on ülikooli vastuvõetavate üliõpilaste ülemääraks 600. On kindlaks määratud iga teaduskonna kohta arv, millele vastavalt vastavasse teaduskonda võib üliõpilasi vastu võtta. Kui sügissemestri alguseks tuleb uusi üliõpilasi rohkem kui 600, siis korraldatakse kõigile võistluseksam eestikeelses kirjatöös. Peale selle korraldavad võistluseksameid ka teaduskonnad, kui neisse soovib astuda rohkem üliõpilasi, kui iga teaduskonna kohta on kindlaks määratud.

Kuna varsti astub jõusse uus gümnaasiumide seadus, siis valmistatakse ette juba vähem ülikooli astujaid. Siis kaotatakse ka võistluseksamid.

*

Uuel aastal asub riik teostama rahalist klassiloteriid, mille korraldamine antakse riigi trükikoja kätte. Eraloteriid kaotatakse. Peale 2. maid 1935. a., mil loositakse viimane eraloterii, uusi lubasid eraloteriidele enam ei anta.

Loterii tuleb neljaklassiline ja on meile täiesti uudne asi. Ettevalmistustöödega loodetakse lõpule jõuda maikuuks, mil arvatavasti ilmuvad müügile juba esimesed loteriitähed.

*

Vabariigi Valitsuse otsusega pikendati ajateenijate kaitseväeteenistuse aega. Sellele vastavalt oleks lühemaks teenistusajaks 11 kuud, pikemaks 17 ½ kuud. Samuti ei vabastata tulevikus enam ajateenijaid enne tähtaega. Otsuse

põhjustas meeskodanike vähenemine sündivus aastatel peale maailmasõda ja vabadussõda, mille tõttu kaitseväeteenistusse ilmub iga aasta vähem ja vähem noormehi. Teenistuse aja pikendamisega võimaldatakse ajateenijatele paremat väljaõpet.

*

Rahvusvahelisel autode tähesõidul on Tallinn olnud korduvalt üheks stardikohaks, mis puhul tallinnlastel on võimalus olnud näha mitmeid rahvusvahelise kuulsusega autosportlasi.

Ka tänavaaastasel autode tähesõidul oli Tallinn paigutatud kõige kaugemate stardipunktide hulka, nii et Tallinnast startinud tähesõitjad said kogu tee läbistamisel 1000 punkti. Selle tõttu oligi stardile Tallinnast 19. jaan. s. a. ilmunud 17 tähesõitjat, kõik välismaalased, enamuses prantslased ja soomlased. Startimine toimus „Estonia“ teatrimaja eest. Tähesõitjatega sõitis Tallinnast Eesti Autoklubi motosektsioonist kaasa 5 masinat teed näitama.

Suurte kulude tõttu ei võtnud tähesõidust osa ükski eestlane. Ainukese eestlasena tegi sõidu kaasa ühe soomlasest tähesõitjaga eestlane K. Bertram.

Tähesõidu võitsid prantslased, kuigi soomlastel oli palju väljavaateid tulla kohale.

Tallinnast startinutest tuli kõige paremale kohale prantslane Guyot, kes jäi neljandaks.

*

Suvised sõiduplaani järele, mis hakkab maksma 15. maist, pannakse käiku Tallinna ja Riia vahel uus kiirrong, mis väljub Tallinnast kell 16 ja on otseühendus Berliini ja Varssavi minevate kiirrongidega. Uut kiirrongi nimetatakse „Balti ekspressiks“, sest sellega jõutakse Tallinnast Berliini varem kui seni 4 tundi 55 minutit ja Varssavi umbes 6 tundi varem. Teekond Berliini kestab „Balti ekspressiga“ senise 32 tunni 38 minuti asemel 27 tundi 44 minuti ja Varssavi senise 32 tunni 5 minuti asemel 25 tundi 18 minutit. Eesti piirides jõuab uus kiirrong Tartu 3 tunniga ja Valka 4 ½ tunniga. Teel Tallinnast Valka peatub „Balti ekspress“ ainult Tapal ja Tartus. Aja kokkuhoid Eesti raudteel on umbes 4 tundi.

*

6. märtsil s. a. peetakse Moskvas Eesti kunstinäitus. Esitatud töödest valis jury meie silmapaistvamate kunstnike töid maali, graafika ja skulptuuri alal. On püütud koostada näitus nii, et ta annaks hea ülevaate meie kunstiloomingust.

Hiljuti peeti Moskvas ka Soome kunstinäitust, mis õnnestus hästi. Näitust külastas umbes 10.000 inimest. Vene riigi muuseum ostis näitusel mitu maali ja graafikateid.

Suusahüpped Nõmme uuel suusamäelt.

Milline edu ootab eesti kunstinäitust, selgub edaspidi.

*

Ka Eesti on kujunemas talispordi maaks. Eriti on arenenud viimastel aastatel suusatamine. Ilusatel lumistel pühapäevadel on loodus linnade ümbruses täis suusatajaid. Korraldatakse väljasõite ilusamatesse kohtadesse, kus on lõbusam harastada suusasporti. Jaanuaris oli raudteevalitsuse poolt korraldatud Tallinnast Aegviitu odavahinnaline väljasõit suusatajatele, mis meelitas endaga terve rongitäie talispordi sõpru.

Oma haripunktile jõudis talispord pühapäeval, 3. veebr., mil oli esimene talimängude päev. Sporditi kõikidel aladel — uisutamises, suusatamises, jääpurjetamises jne. Terve maa vallutas aga suusatamine. Nõmmele, Mustamäe alla kogunes inimest 5000 vaatlema spordimänge ja -võistlusi. Mustamäel on uus suusahüppe mägi, mis pakub palju huvi. Arvatakse, et talispordi mängud üle maa liikvele panid vähemalt 25.000 inimest. Isegi väikeses Võru linnas oli olnud suusatamisvõistlustel 3000 pealtvaatajat.

Talispordi mängude head kordaminekut soodustas haruldaselt ilus ja pehme talveilm.

*

Suurem õnnetusjuhtum, mis ühtlasi harukordne, oli 24. jaan. Tartus. Nimelt paiskas järsku tõusnud tormihoog ümber Tartu klaasivabriku telliskivist

korstna. Korsten langes pikuti vabriku kivikatusele ja murdis selle sisse. Kivirusude alla jäi kuus töölisi, kellest üks sai kohe surma, kuna 3 töölisi said raskemalt ja 2 kergemalt vigastada. Hiljem surid mõned vigastatutest.

Vabrik kuulus J. ja A. Grischakovidele. Kuuldavasti oli korsten nõrgalt ehitatud ja oma jämeduse kohta üleliia kõrge.

*

Käesoleva aasta algusel pühitses oma 70. sünnipäeva eesti vanim laulja Aino Tamm. Sünninud kitsastes oludes, on Aino Tamm suure tahtejõu ja väsimata tööga omandanud kooli- ja lauluhariduse. Ta on esinenud kontsertidega kõigis Euroopa suuremates riikides, lauldes esmakordselt välismaal eesti laule.

Juubilaril auks korraldati 12. jaan. s. a. „Estonia“ kontsertsaalis aktus, millele oli ilmunud saalitäis rahvast.

Konservatoorium valis juubilaril oma auliikmeks.

*

Oma 75. sünnipäeva pühitses samuti käesoleva aasta algusel eesti vanemaid heliloojaid Aleksander Läte. A. Läte on komponeerinud väga palju laule, neist suurema osa koorile. A. Läte suurimaks teoseks on eesti helikunsti arendamine, millega ta oli eeskujuks meie noorematele heliloojatele.

A. Läte austamiseks tema tähtpäeva puhul korraldati Tartus „Vanemuise“ saalis 13. jaan. s. a. pidulik aktus.

A. Läte 75 aastane.

Tartu ülikool valis A. Läte auddoktoriks.

Tartu ülikool valis A. Läte auddoktoriks, kuna Tallinna konservatoorium ja Eesti Akadeemil. Helikunstide Selts valisid ta oma auliikmeteks.

*

5. jaan. s. a. suri südamerabandusse tuntud eesti tööstur ja sporditegelane Leo-

pold Tõnson. L. Tõnson'i jäi leinama palju sõpru, kuid eriti valus on ta surm eesti sportlastele, kes kaotasid temaga ideelise ja energilise juhi.

L. Tõnson oli tegev Tallinna linna omavalitsuses selle esimestel aastatel, „Estonia“ teatriseltsis, Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuses jne. Suurt huvi tundis ta ehitustegevuse vastu. Tema sportlikest ehitustest tuleks mainida Tallinna staadion, mis on ilusamaid Balti riikides. Ka poliitikast ei jäänud L. Tõnson eemale. Ta oli esimesi võitlejaid eesti põhiseaduse muutmise eest.

L. Tõnson'i armsamaks alaks aga oli sport, mille edendamiseks ta kogu jõuga kaasa töötas. L. Tõnson oli „Kalevi“ spordiseltsi asutajaid ja juhte. Vabadussõja algpäevil vormeeris L. Tõnson „Kalevi“ sportlastest vabatahtlike Kalevlaste Maleva ja viis nad rindele. Ka 1. detsembril 1924. a. oli L. Tõnson oma Kalevi kaitseliidu malevkonnaga pealinna tähtsamatel kohtadel valvel.

L. Tõnson'i suureks teeneks on eesti spordiliikumise ellukutsumine ja ta praegusele tasemele viimine. Eesti Mängude läbiviimine ja edu läinud aastal olid võimalikud peaaesjalikult ainult L. Tõnson'i energia tõttu.

Viimastel aastatel tegutses L. Tõnson suure energiaga ülemaailses Eesti Noorsoo Ühenduses, kus tekitas uue suure spordiliikumise noorte peres, kes end aastate jooksul ka spordiliikumise üldjuhtimisel panid tugevasti maksma ja töid omaga kaasa uusi põhimõtteid ja uusi sihte.

Kodumaale saabunud ja lahkunud väliseestlasi.

Talvisel ajal saabus õige vähe eestlasi kodumaale. Samuti siirdusid välismaale vaid mõned üksikud, mis on vist seletatav külma ajaga ja ebamugavate sõiduvõimalustega.

Rootsi-Ameerika liinilaev „Gripsholm“ viis 19. jaanuaril P.-Ameerikasse Jakob Idla s'e ühes abikaasa Anna ja poja Aleniga.

6. jaanuaril saabus Hiinamaalt Shanghai tolliülem eestlane Ernst Böckler oma abikaasa Elisabeti ja laste Juliuse, Valeria ja Elenaga. Kuigi hr. Böckler, kes pärit Rakverest, praegu on N. Vene kodanik, räägib ta siiski võrdlemisi puhtalt eesti keelt. Emakeele ta on säilitanud oma 25 aastat kestnud Hiinamaal viibimisel, lugedes hoolega eesti ajalehti. Hiina valitsus võimaldas temale üheaastase puhkuse reisi koos oma perekonnaga, et tutvuneda teiste riikide tollikorraldustega. Eestis

peatub perekond Böckler Pärnus sugulaste juures.

Aurik „Bremeniga“ lahkusid kodumaalt 7. detsembril m. a. pr. Marta Kuller ja Aleksander Suba, kes sõitsid New Yorki. Sama laevaga sõitis 1. veebruaril New Yorki peale mõneaastast kodumaal viibimist Mihkel Varjas.

Cunard White Star liiniga saabus 9. detsembril l. a. kodumaale pr. Aliide Gurs. Pr. Gurs tuli P.-Ameerikast ja kavatses märtsikuus jälle tagasi sõita.

20. detsembril 1934. a. saabusid Rootsi-Ameerika liini laevaga prl. Hilda Liiv, hra Martin Ling ja hra Oskar Horn.

Meile saabunud andmete järele otsustades võib kevadel oodata rohkem väliseestlasi kodumaale. Eriti P.-Ameerika eestlased kavatsesid suuremal hulgal eeloleval sõiduhooajal külastada Eestit.

Riia Eesti Naisseltsi juhatus 10. a. juubeli puhul.

Istuvad: vasakult — pr. pr. M. Rubbe, Rosenthal, A. Perli (esineaine), M. Markus; selsavad — pr. pr. A. Kante, A. Zakis, M. Eller (abesineaine), L. Fridolin ja M. Järats.

Organiseeritud Välis-Eestist.

Veel Välis-Eesti päeva pühitsemisi.

Välis-Eesti päeva pühitsemine on ka kaugemates maailmaosades leidnud vastukaja, nagu teatavad hilisemad kirjutised. Nüüd on kirjeldused jõudnud juba päralt kõigist kohtadest, kus päeva pühitseti, välja arvatud Austraalia, kus ka kindlasti V.-E. päeva pühitseti, kuid kust kirjeldus ei ole veel jõudnud kohale.

RIO DE JANEIROS.

Rio de Janeiro eestlased pühitsesid Välis-Eesti päeva 24. novembril seltsi ruumides puudumisel ühe seltsi juhatusel liikme hr. Sanderi korteris. Koosviibijad, 17 inimest, nende hulgas üks rootslane ja üks schveitslane, tundsid end ülilõbusas meeleolus. Oli hoolitsetud ka kehakinnituse eest: pidulaud oli kaetud, millel ei puudunud ka karjajaak ja kapakali.

Päevakohase kõnega esines seltsi juhatusel hr. Sander, rõhutades Välis-Eesti päeva tähtsust ja eesti rahva visa heitlust kuni iseseisvuse saavutamiseni. Kõneleja avaldas tänu ja headmeelt, et kodumaa on hakanud hoolitsemata väliseestlaste eest ning osa võtma nende võitlusest võõrsil. Koosviibijad laulsid Eesti hümnit.

Hra Tammerik, ühe Brasíliia keskkooli direktor, oma kõnes ütles muuseas, et ta ei leidvat sõnu enda rõõmu väljendamiseks; elades 27 aastat Brasiilias, ei olewat temal osaks saanud sarnane südamlük koosviibimine oma suguvendade-õdede keskel, kus lauldakse eesti laule ja kus võib end eestlasena tunda. Kõneleja kiitis eesti riigi juhtide ülesehitavat tööd ning teatas, et rännates Brasiiliasse on tema esimese eestlasena 1919. a. koolipeol kõnet pidanud ja eesti lippu demonstreerinud.

Siis teatas seltsi juhatusel hr. Ernits, et seltsi juhatus on loonud seltsi juurde ajalehe ja ajakirjade ringi. Rio de Janeiro eestlaste huvi ringi vastu on väga suur, sest juba kahe nädala jooksul on lugejatelt ligi 70 milreisi kokku tulnud.

Lõbusa meeleoluga lahkusid koosviibijad ning hra Kirsch viis need oma autoga koju. Otsustati lähemal ajal jälle kokku tulla ja väljasõitu korraldada. Siis lubas hra Tammerik ka oma ajaloolise eesti lipu kaasa võtta ning kõneleja pikemalt esimestest muljetest saabumisel Brasiiliasse 27 aasta eest.

Välis-Eesti päeva pühitsemine Rio-de Janeiro.

SAO PAULOS.

Välis-Eesti päeva pühitsemine E. A. ja H. S. „Uus Kodu“ poolt 24. novembril läks hästi korda. Pidulikust aktusest võtsid eestlased suure huviga osa, samuti ka aktusele järgnevast tantsust.

Eestikeelse päevakohase kõnega esines A. A. ur, kuna portugali keeles rääkis A. U. i n t. Kõnele, mis tugeva aplausiga vastu võeti, järgnes Eesti hümn, ette kantud Sao Paulo E. A. ja H. S. „Uus Kodu“ segakoori poolt hra G o e r t z 'i juhatusel. Järgmistest lauluettekannetest oleks nimetada „Väliseestlaste laul“, „Võõrsil“ ja „Kaljuvald“, mis kõik suure kiiduavalduse osaliseks said.

Näitelava oli ehitatud eesti ja brasiilia lip-pudega ning saal oli ilustatud. Aktuse lõp-pedes algas tants, mis kestis kuni kella 4-ni hommikul.

Ka rahaliselt õnnestus Välis-Eesti päev täiel määral, andes seltsi kassale ülejääki.

BUENOS-AIRESIS.

Buenos-Airesi eestlased pühitsesid Vä-lis-Eesti päeva kohaliku eesti seltsi „Es-tonia“ korraldusel peoga. Kanti ette päe-vakohaseid kõnesid, laule ja eesti muusi-kat.

Kuna Välis-Eesti päev langes ühte eesti seltsi „Estonia“ esimese aastapäevaga, siis oli pidu seda hoogsam.

CHICAGOS.

Nagu dr. E. Judas teatab, pühitseti Chi-cagos Välis-Eesti päeva õige kitsas ring-konnas, sest Chicagos elab võrdlemisi vähe eestlasi ja nendegi hulgast tunnevad ainult üksikud end veel eestlastena. 24. nov. 1. a. kogus väike seltskond abielupaar Rein-vald'ite juure kokku. Päevakorras oli õhtut eestipäraselt mööda saata. Selle tõttu oli pr. Reinvald valmistanud eesti sülti ja isegi eesti rukkileiba. Tuletati meelde päeva tähtsust ja tõsteti klaase kauge kodumaa heaks käekäiguks.

Kenoshas pühitseti Välis-Eesti päeva 29. nov. 1. a. h-ra J. Olep'i kodus. H-ra J. Olep on Chicago Eesti Klubi esimees. Kuna ta aga ametkohuste tõttu ei saanud 24. nov. Chicagosse sõita, kutsus ta 29. nov. väikese seltskonna oma juure kokku, et seda päeva tagantjäreli pühitseda. Koosviibimisest võt-tis osa ka rida soomlasi ja norralasi. Kal-kuni kõrvale söödi mitmesuguseid eesti sa-lateid ja joodi eesti kapakalja. Laual ei puudunud ka eesti napsud.

Dr. E. Judas esines pikema ülevaatega Eesti poliitilisest seisukorrast, mis leidis kuulajate juures sooja vastuvõtu, kuna ju-ba ammu enam ei olnud kuulnud midagi Eesti elust otsekohesest allikast.

PRANTSUSE VÕORASTELEGIONIS.

V.-E. päeva üleskutse on leidnud kaja ka prantsuse võorastelegionis, Marokos. Na-gu teada, on leegionis rohkesti eestlasi. V.-E. üthing on kahe legionääriga kirjjava-hetuses, kes Almanaki veergudel leegioni elust on pajatanud mõndagi huvitavat. „Pi-dasime kolme eestlasega siin pühalikult V.-E. päeva,“ kirjutab legionäär E. J—n. Enamikul leegionis teenivatel eestlastel on ikka mõned patud hingel, mispärast nad teiste eestlastega ja eriti kodumaaga läbi-käimist hoiduvad. Sellepärast ei olnud ka V.-E. päeva suurejoonelisemat pühitse-mist.

LONDONIS.

24. novembril pidas osa Londoni eestlas-konnast Välis-Eesti päeva Eesti saatkonna ruumides, olles Vabariigi esindaja härra ja proua Markuse külalisteks. Kokku oli tul-nud poolsada eestlast, sellega vast ainult pooled siin elavatest eestlastest. Puudujaist ei olnud osa kutsesid kätte saanud, kuna nad aadressi muutmistest polnud kedagi in-formeerinud ning end haavatud tundes, jäid tulemata, teised jälle olla arvamises olnud, et koosviibimine on Eesti Seltsi ruu-mes, mis asuvad saatkonna keldrikorral, ning jäid tulemata „enda alandamise“ kar-tusel.

Koosviibijaile pidas härra Markus päe-vakohase kõne, mille järgi tee ja suupis-tete juures vestlusega aega viideti. Esile toodud poole eestlaskonna puudumise põh-jused aga aitasid tuju allapoole suruda, ning lühikese, vormalise koosviibimise jär-gi lahkuti.

Enamik Londoni eestlaskonnast koosneb inglise keele õppijaist neidudest — liikuv element, kes harilikult üle aasta siin ei peatu, ning vähesed neist sobivad siin ala-liselt elavate eestlastega. 1932. aasta lõpul elavnenud seltsi elu on selle tõttu surmale sükkunud, ning nähtavasti puudub kohane jõud, kes selle jälle ärkvele suudaks ajada ning ka ärkvel hoida. Kahju on, kuid loo-

dame, et lähenevad jõulud meeli lepitavad ning võimalik on mingi kesktee leida, millel siinne eestlaskond ühistöös edasi võib sammuda.

N.

Riia Eesti Naisselts pühitses 10 aasta juubelit.

30. nov. 1934. a. võis Riia Eesti Naisselts tagasi vaadata 10-aastasele tegevusele.

Juba Riia Eesti Hariduse ja Abiandmise Seltsi asutamisel kutsuti ellu ka Naisseltsi osakond, mis töötas Seltsi kooliõpetaja prl. M. Välbe juhatusel. Korraldati kõnekoosolekuid ja lastepidusid, kavatseti asutada lasteaed. Kuid tuli maailmasõda ja paiskas kõik tegelased laiali. Seltsi elu jäi soiku.

Peale sõda asus suurem hulk eestlasi Eestisse. Riiga jäid ainult mõned üksikud. 1919. a. hakkasid endise Naisseltsi liikmed, kes olid Riiga jäänud, jälle koonduma. Kuid peaseltsi juhatus oli naiste tegutsemise vastu, mille tõttu naised otsustasid iseseisvalt töötama hakata. Maikuu 1924. a. esitati vastavale asutusele kinnitamiseks Naisseltsi põhikiri, mis aga kinnitamata tagasi saadeti. Tegelased ei lasknud end sellest heidutada ja suure vaeva järele kinnitatigi viimaks Riia Eesti Naisseltsi „Daira“ põhikiri. 30. nov. 1924. a. peeti esimene peakoosolek, millele oli kokku tulnud 38 maist. Peakoosolekul valiti esimene seltsi juhatus ja otsustati asuda tööle. Kuid puudus peaasi — raha. Siin oli hea nõu kallis! Ometi saadi sellestki raskusest üle. Hariduse ja Abiandmise Selts vajab riitehoidjaid. Naisselts võttis riietehoiu korraldamise oma kätte ja sai sellest 185 latti sissetulekut, missugune summa võimaldas tegutsema hakata. Esimene pidu, mis korraldati 14. veebruaril 1925. a., tõi sisse ilusa summa, kuid suurte väljaminekute tõttu oli puhaskasu õige väikene. Suurte ettevõtete jaoks puudus seltsil raha. Siiski töötati ja püüti seltsi paremale järjele tõsta.

Kevadel 1931. a. valiti seltsi esinaiseks algkooliõpetaja prl. L. Horn, kes tõi seltsi tegevusse uut elevust. Kahjuks lahkus aga prl. Horn õige pea Riias ja ühes temaga ka mõned teised juhatase liikmed. 1931. a. sügisel valiti esinaiseks pr. Perli, kes ka praegu on sellel kohal.

Välis-Eesti päeva puhul jäi Riia Eesti Naisseltsi 10 aasta tegevuse juubeli pühitsemine 30. nov. 1934. a. ära. See pühitseti 19. jaan. 1935. a.

Seltsi juubeli puhul jääb soovida, et selts ka tulevikus kõigist raskustest võitjana välja tuleks!

Belgia Eesti Seltsi tegevusest.

Seltsi möödunud tegevusaastale tagasi vaadates peab konstateerima, et praegune juhatus oma peale võetud kohustusi seltsi enese kui ka eestlaste huvide suhtes kül-

Perekondlik Välis-Eesti päeva pühitsemine Chicagos 24. nov. 1934. a.

Vasakult paremale: dr. E. Judas, pr. K. Reinvald, väike 6-kuine Heisler, pr. S. Heisler. Teises reas: noorpaar G. Loshky ja pr. J. Loshky (sünd. Reinvald).

lalt aktiivselt ja usaldusväärsetlalt on püüdnud sooritada.

Eriti hästi õnnestus Välis-Eesti päeva pühitsemine, mis aastate jooksul traditsiooniliseks kujunedes, on parimaks abinõuks eesti rahvustunde alalhoidmisel ja sidemete kindlustamisel välismail ja kodumaal viibivate eestlaste vahel.

Belgia Eesti Seltsi hingeks on kahtlemata seltsi juhatase liige pr. Helmi Pelmas, kes väsimata tahtejõuga end pühendab seltsielule ja kõikjal väärtusliku nõuga on suuninud seltsi tegevust õitsele.

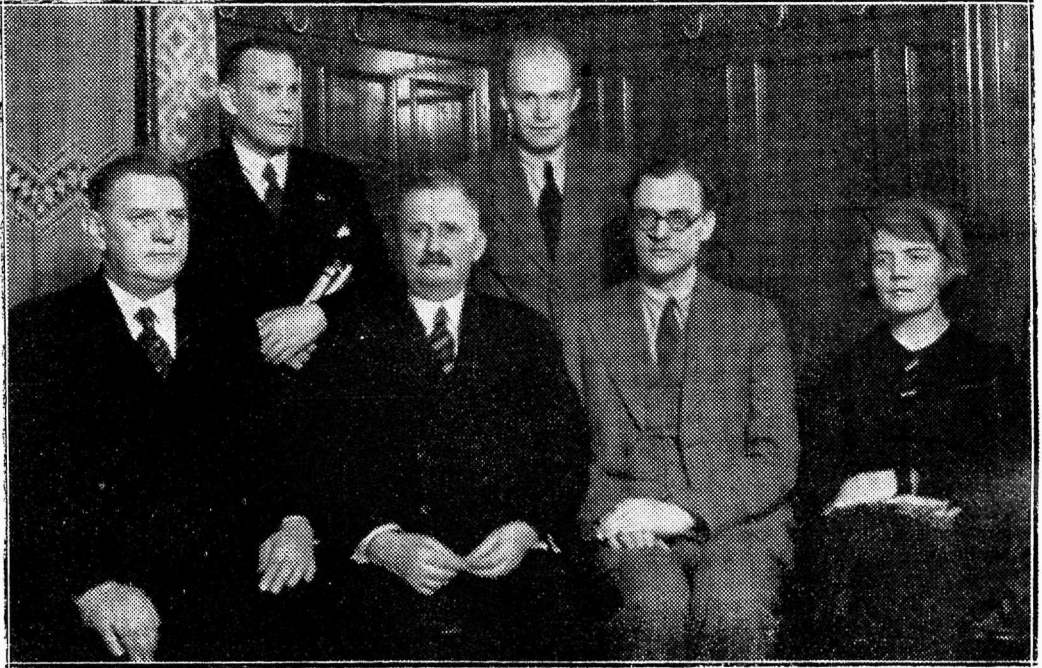
Koondunud väliseestlasi seltsi ümber on 60, nendest paljud kauemat aega juba elanud Belgias, kes oma ameti poolest kindlatel kohtadel ja rahul oma teenistusega.

Möödunud aasta jooksul on selts peale aktus-koosviibimisi tähtpäevadel korraldanud rea vähemaid kinniseid peo- ja teeõhtuid ühes näitemänguga ning elavalt ja huvitatult koostatud eeskavaga.

Paljudest probleemidest, mis seltsil veel lahendada tuleks, võiks nimetada esijoones päevakorrale tekkinud laulu- ja muusikakoori asutamist, milleks olemas hääli ja muusikamehi, kuid seni puudus juhataj jõud. Hiljuti sissesõitnud väliseestlane, kel kogemusi ja tarvilist oskust sel alal, kujuneb vist selle probleemi lahendajaks.

B. E. S. ruume peale liikmete on rohkesti külastanud ka läbisõidul Brüsselis peatunud eestlased kui ka need väljaspool organisatsiooni seisvad isikud, kes peoõhtutel alati viibinud.

Mõned Brüsseli eestlased on küll püüdnud takistada Belgia Eesti Seltsi arengut, asutades Brüsselis teist organisatsiooni, kuid see ei ole siiski suutnud halvavat mõju

Berliini Eesti Seltsi uus juhatus.

Vasakult: Ed. Riemer, G. Mägar, G. Meri ja prl. L. Sauks; seisavad: J. Kivi ja L. Raukas.

avaldada Belgia Eesti Seltsi tegevusele. Kohaliku Eesti konsuli kaasabil on loota lähemal ajal mõlemate seltside ühinemist.

*

Pühapäeval, 6. jaanuaril s. a. peeti Brüsselis kohvik „Maison des Brasseurs“ ruumes Belgia Eesti Seltsi aasta-peakoosolekut. Et Belgias asub kaks Eesti seltsi, siis on viimasel ajal huvi seltsi tegevuse vastu tõusnud, pealegi, kui konsul oli veel soovitanud seltsel ühineda, milline küsimus päevakorras läbirääkimiste all arutati. Oli palju liikmeid kokku tulnud, arvult 31. Koosoleku juhatajaks valiti hra Dardovsky. Pr. Pelmas kandis ette seltsi aruande, näidates, et selts on aktiivselt tegutsenud, jättes üle 200 fr. Ka Eesti aukonsul on suurel määral kaasa aitanud toetusummadega pidude puhul. Leiti, et avalikud peod ei ole kasu toonud ja edaspidi neid enam ei peeta; ka suvised väljasõidud on ebaõnnestunud. Seltsist on aasta jooksul läbi käinud 60 liiget ja lahkunud 20, neist 5 liiget, kes sõitsid kodumaale, 3, kes omal soovil lahkunud, ja 12, kes ei ole liikmemaksu tasunud. Esimeheks valiti tagasi senine esimees hra Tali, kes küll algul keeldus esimehe kohta vastu võtmast, kuid viimaks siiski nõustus. Peale selle valiti

veel juhatusse hrad Luik, Krusten, Dardovsky ja pr. Pelmas. Muudeti ka põhikirja, kus tähtsamaks paranduseks on, et seltsi tegevliikmeteks võivad olla kõik Eesti rahvusest juriidilised isikud.

Revisjonikomisjon ei olnud aasta jooksul seltsi tegevust revideerinud.

Koosolekul oli kõne all B. E. S. ja B. E. R. Ü. ühinemise küsimus, kuid esialgul asuti äraootavale seisukohale.

Berliini Eesti Selts valis uue juhatus.

20. jaan. s. a. oli seltsil aasta-peakoosolek, millest osa võttis rohke arv seltsitegelasi ja mida juhatas G. Meri. Esimehe hr. E. Riemeri aruandest selgus, et selts on möödunud aastal tegutsenud edukalt.

Uude juhatusse valiti suure häälteenamusega G. Mägar (esimeheks, on olnud ka varem esimees), saatkonna nõunik G. Meri (abiesim.), prl. L. Sauks ja L. Raukas (kirjat.), E. Riemer (laekah.) ja I. Kivi (laekah. abi).

Revisjonikomisjoni valiti prl. A. Akel, prl. J. Kippasto ja pr. E. Tomberg.

Koosolek oli rahulik ja kõigiti asjalik.

Sao Paulo Eesti Seltsi „Uus Kodu“ tegevusest.

Jõulu ja uueaasta pühitsemine.

Sao Paulo E. A. ja H. S. „Uus Kodu“ seisukord on tunduvalt paranenud. Septembri- ja oktoobrikuu tegevuse aruandest selgus, et septembrikuu sissetulekud olid Rs. 1:227 \$ 400 ja väljaminekud Rs. 1:149 \$ 700, seega puhast ülejääki Rs. 77 \$ 700. Oktoobrikuu andis sissetulekut Rs. 1:520 \$ 200 ja väljaminekuid oli samal kuul Rs. 1:339 \$ 400, ülejääk Rs. 180 \$ 800. Võlad on kõik tasutud, nii Välis-Eesti Ühinguks Rs. 85 \$ 000 ja sisemine laen P. Veltsonile Rs. 300 \$ 000 suuruses. Peale selle on eelarve korras täidetud einelaua ruumi vaheseina ehitamise kava.

Selts loodab tulevikus sissetulekuid hankida, ühtrides seltsi saali kolm korda nädalas jaapani sportlastele. See allüürnik maksaks seltsile kuus Rs. 150 \$ 000.

Ruumid sisemiselt, saal ja einelauaruum on nägusad ja puhtad, iseäranis peab seda ütlema einelaua kohta, mida peab eestlane hra K w a r n s t r ö m, kes kõik on teinud, et see ruum oleks kodune, mugav ja armas.

Pühapäeval, 2. detsembril, oli São Paulo Eesti Seltsis „Uus Kodu“ teatri-õhtu. Kanti ette teistkorda Milli Mallika 3-vaatusline komöödia „Demobiliseeritud perekonnaisa“. Kuna näidend tarvitab võrdlemisi arvukat tegelasperet ja häid karakterosalisi, näis ta paistvat võrdlemisi raskena ettekandmiseks. Kuid ettekanne õnnestus täiel määral. Näitejuht Johannes Suursoo oli osad sobivalt jaganud ja ise hra Tiltinguga hea kuju loonud. Dekoratsioonid olid valmistatud hra A. Lepiksoni poolt, kes ka ühtlasi mängides näiden-dis onu Kontust, oli otse suurepärase nii karakterilist kui ka diktsioonilt. Demobiliseeritud perekonnaisa ise, kingsepp H. Mardik, mängitud hra Johannes Toomi poolt, oli üllatavalt hea, kuid lõpu poole läks ta oma ühtlasest joonest natuke välja.

Samas koosseisus näitetrupp kavatseb lähemal ajal näitelavale tuua „Mikumärkit“, mis juba ette kantud väliseestlaste poolt P.-Ameerikas ja isegi Austraalias.

Ajakiri „Meie Kodu“ kurdab, et ei ole kaastööt. Senine on kirjutanud hrad J. Kartau ja Ed. Kalju.

Ajakirja ladumiseruum asub Rua Asdrubal do Nascimento, 12, mida üüris üks osanikest hra Siigus. Trükitähti on ostetud umbes Rs. 500 \$ 000 eest. Osanikud on: P. Veltson, Ed. Anderson, Joh. Sestverk, Karl Maaros, J. Toop, hra Siigus, J. Rebane, Jaan Bauer ja V. Kalju. Igaüks neist on keskmiselt Rs. 100 \$ 000 ajakirja sisse pannud.

9. detsembril pidas hra V. Munn a eesti seltsi ruumides loengut teemal „Kivisõe ja

petrooleumi tekkimine“. Loeng oli sisu poolest väärtuslik ja puht teaduslik, kuid kuulajaid oli vähe. Kuulajate vähest arvu põhjustas arvatavasti just päevane tants „matinee“, mis lõppes paar tundi enne loengu algust.

25. detsembril pühitses Sao Paulo E. A. ja H. S. oma ruumides jõuluõhtut, mis oli ilusamaid seltsi poolt korraldatud koosviibimistest. E. V. aukonsul hra Finn B. Arnesen üllatas eesti lapsi, korraldades neile uhke pidulaua, mille ümber aset leidis 46 mudilast, maitstes shokolaadi, kooke ja muid maiustusi.

Peale maiustuste maitstmist laulsid ja deklameerisid lapsed jõulupuu all, mis nad olid õppinud. Hra konsul saatis veel omalt poolt jõuluvana, kes igale lapsele jagas pakikese. Lapsed avaldasid oma tänu, vastates „viva“ (elagu) hüüetega. Seltsi, laste ja lastevanemate nimel tänas konsult seltsi esimees hra Paul Veltson. Laste jõulupuu-õhtust võttis osa konsul ühes oma abikaasaga ja väikese pojaga.

29. detsembril pühitsesid Sao Paulo lätlased jõule Eesti Abiandmise- ja Hariduseltsi ruumides. Kuna lätlasi elab Sao Paulos palju vähem kui eestlasi, siis kogunes jõuluõhtule eestlasi ja lätlasi ühevõrra. Üldiselt läks jõuluõhtu hästi korda. Lätlased laulsid jõulupuu all meile tuntud viise „Oh, kusepuu“ ja „Püha õõ“ ning eestlased aitasid kaasa.

Vana-aasta õhtu möödus E. A. ja H. S. „Uus Kodu“ traditsiooniliselt. Üllilõbusas meeleolus tantsiti kuni kella 4-ni hommikul. Ka konsul Finn B. Arnesen ilmus kesköö ajal seltsi, et koos eestlastega uut aastat vastu võtta.

4. jaanuaril oli seltsi näiteosakonna koosolek. Koos oli üle 20 tegelase, kuna paljud veel puudusid. Valiti uueks näitejuhiks hr. Ed. Anderson, kes enne juba kauemat aega oli näitejuhiks, kuna vahepeal siin mitmesuguste lahkeldide tõttu eemale jäi. Senine näitejuht hr. Joh. Suursoo jäi abiks. Valiti veel näiteseltskonna juhatus kolmeliikmeline.

Rio de Janeiro eestlased asutasid kirjanduse ringi.

Sao Paulo E. A. ja H. S. „Uus Kodu“ Rio osakond teatab meile: Rio eesti selts „Uus Kodu“ on sunnitud olnud oma tegevust ruumide puudusel ja muudel põhjustel ajutiselt piirama. Et seltsi kultuurilist tööd jätkata, selleks astusid kokku kirjandusest huvitatud isikud ja valisid komisjoni, kes töötaks välja seltsi kirjandusosakonna põhijooned, kelle ülesanne oleks järgmine:

1) Arendada Rio eestlaste seas huvi kirjanduse vastu, võimaldada eneseharimist ja kõike jõudu selleks kasutada, et seltsi raamatukogu oleks võimalikult ajakohane ja täielik.

2) Toetada igasugust eesti kirjanduse algatust Brasiilias. Ühtlasi toetada ka kõiki eesti ajakirju, tellides neid ja võimaldades neile kaastöid.

Praegu on seltsi seisukord kaunis raske, sest puudub raamatukogu. Korjanduse näol on laekunud väike summa raha, mille eest on tellitud ajalehte.

Seltsi juhatus palus Välis-Eesti Ühin-gult raamatuid, millisele palvele Ühing mee-eldi vastu tuleb, saates esimesel võimalusel korjanduste läbi saadud kirjandust.

New Yorgi Eesti Haridusselts viieaastane.

Haridusseltsi viiendama aastapäeva pu-hul korraldati 15. detsembril seltsi ruumi-des, tegelastele ja kutsutud külalistele ühi-ne pidulaud, kõnede ja ettekannete saatel. Seltsi tegevuse, probleemide ja mõningate uute kavatsuste kohta andis pikema üle-vaate seltsi kauaaegne ja asendamatu esi-mees August Pierce, kellele järgnesid kõnedega ja õnnesoovidega seltsi viieaasta-se edurikka tegevuse puhul, mida tuleb pi-dada õige pikaks ajavahemikuks New Yor-oi seltside ajaloos, Eesti peakonsul P r a n s-pill, endine esimees K. Sa ar ja mitmed teised seltsi tegelased. Pidulikku koosviibi-mist juhatas täie vilumusega vanem juha-tusliige H. Peil.

Ühises lauas viibisid kaugelt üle saja pi-duvõõra. Öhtu lõppes tujuküllase tantsuga hea orkestri saatel. „Meie Tee“.

Medicine Oru Eesti Seltsi elust.

Medicine Oru Selts on paari kuu jooksul neli suuremat pidu korraldanud.

„Chicken supper“ (kana-öhtu) andis seltsile suurema sissetuleku sel aastal, sest meie eesti perenaised olid kanade ja muude suupistete eest hästi hoolitsenud.

Teiseks oli meil „Kuuvalge Tants“, kus meie seltsi esimees hoolitses sellekohase tuletiku eest, nii et tõesti oli tundmus, nagu olekski kuuvalge.

Jõulupidu oli 25. det. Ilm oli väga külm, 35° R., sellele vaatamata olid eestlased kõik pidul lõbusas meeleolus. Näiteseltskonna poolt kanti ette eestikeel-ne naljamäng „Sõda pruudi pärast.“ Hea kahetunnilise eeskava andis ka meie uus „Estonia“ kooli õpetaja oma õpilastega.

Eesti muusikamehed andsid hea kontserdi.

Vana-aasta öhtul oli tants, mis kestis kella neljani, kus meie seltsi esimees soovis kõikidele seltsi nimel head uut aastat.

Iga kuu on seltsil üks perekonnapäev ja üks koosolekupäev.

Seltsi 1935. a. eestseisusse valiti järgmi-sed liikmed: esimeheks Fritz Kinna, sek-retäriks Leonhard Sõerd, abiks mrs. L. Sõerd, laekuriks Karl Longer; pidu-komiteesse: Alfred Matiisen, Hugo Neuman, Robert Kinna ja näitejuhiks John Pihooja. **L. S.**

Harbiini Eesti Selts alustas uuesti tegevust.

23. detsembril m. a. tulid Harbiini eest-lased kokku ja otsustasid vahepeal segaste olude tõttu suletud seltsi uuesti registree-rida. Töötati välja seltsi põhikirja, milles muuseas on öeldud, et „Välis-Eesti liiku-mise vastu elavat huvi tundes on selts ette näinud kohapealse Välis-Eesti osa-konna asutamise.“

Kohalikkude Välis-Eesti ühingu liikme-te hulgast valiti komitee, kes pööras Vä-lis-Eesti ühingu poole palvega saata vas-tavaid juhtnööre, põhikirju ja kodukordi.

Maroko eestlased pühitsesid jõuluöhtut.

Ülemaailmlise Välis-Eesti päeva asemel pühitsesid Maroko eestlased sel aastal Mar-rakech'i konsulaadis jõuluöhtut, millest osa võttis 12 vanemat Maroko eesti asu-nikku. Süüdati küünlad pikaokkalisel männitaolisel puul, lauldi traditsioonilisi jõululaule. Jõuluvana (härra K. Ast) ja-gas kingitusi kõigile ja avaldas headmeelt koduse tunde üle, mida see öhtu tekitanud. Majaperenaise poolt oli valmistatud öhtu-söök, mis koosnes vaid eesti ainetest ja eestilaadilistest roogadest. Veini asendas õlu ja peeneid napse eesti lauaviin. Konsul dr. R. Peets pidas kõne ja selgitas Välis-Eesti ühingu ülesandeid.

Ühiselt tuletati meelde kodumaad ja mä-lestati neid ilusaid hetki, mida keegi seal mööda saatnud. Mälestati kodumaa lume-rohkeid jõule ja jõululõbusid. Ja siis nagu ei tundunudki kodumaa enam nii kau-gena . . .

Foto

Parikas
TALLINN

Kuninga 1.

Eradetektiiv
Vold. Kleemann, Tallinnas

Vastuvõtt Lembitu 15-1, telef. 457-20,
kella 12-14. Kodune tel. 311-60 igal ajal.

Asjaajamine kiire ja täpne

Eesti rühm 100 a. juubell pidustustel Melbourne'is, Austraalias.
Esimene rida istuvad (vasakult): pr. K. Ernits, pr. L. Seger, pr. Raik, hra Raik (Vanemuine), hra Kauler (Kreutzvald), pr. Kroon, pr. Jakobson. **All istuvad:** nelu E. Raik ja E. Kauler. **Teine rida seisavad (vasakult):** pr. M. Kauler, pr. L. Losberg, pr. H. Qullichini, pr. H. Tiilen, neiu A. Valberg, pr. E. Villias, pr. S. Myers, pr. Vahtra, pr. Treisalt. **Kolmas rida (vasakult):** hra R. Jakobson, nelu P. Kolts, hra B. Kroon, hra K. Türrn, hra J. Ernits, hra J. Vahtra, E. Tiilen.

Ringvaateid välismailt.

Eestlased Austraalias võtsid osa rahvaste esinemisest Victoria osariigi 100 a. sünnipäeva puhul.

Victoria osariigi rahvusvaheline klubi korraldas suurejoonelise rahvaste esinemise, kes Victoriat tema 100 a. sünnipäeva puhul tervitasid ja kingitusi annetasid.

Esinemisest võtsid osa Suur-Briti ühes asumaadega ja üle kahekümne võõra riigi. Ka väike Eesti ei puudunud.

Välismaa rühmad ilmusid igaüks eri muusika järele, mis nende esinemise tegi väga mitmekesiseks.

Esimeseks Austria, siis väikeste vaheagade järele Belgia, Hiina, Tšehhi ja Taani rühmad ning nende järele Eesti rühm 25 osavõtjaga.

Eesti rühma ees käis lipukandja hr. K. Türrn, temast neli sammu tagapool vapi-
 kandja hr. E. Tiilen. Nende järele sammuvad noor Eesti neiu ning poisike, kes ka kingitusi kannavad. Vanemuine hr. Raik sammub majesteetlikult oma valges rüüs, kuldne kroon peas ning kuldne kannel

käes. Vanemuise järele dr. Fr. Kreutzvald hr. A. Kauleri kujutlusel ning lõpuks Eesti rahvas rahvariietes.

Eesti rühm sammub lavale lauluga „Kui Kungla rahvas kuldse a'al“, missuguse laulu hr. Kauler rühmale kätte õpetas ja millest laudakse kolm salmi, enne kui lavale jõutakse.

Vaevalt kadusid viimased lauluhelid, kui toymiline käteplagin valla pääsis, mis tõenduseks Eesti rühma ilusast ja kordaläinud esinemisest.

On eestlaste Vanemuine ja Kreutzvald rahvale esitatud, sammub Eesti rühm omale määratud kohtadele, seekord orkestri saatel, kes „Kungla rahvast“ mängib.

Soome tuleb Porilaste marsi saatel, nende rühma esindaja Aino kingib Victorialle neljamastilise purjelaeva.

Kui rahvad ühinenud laval, ilmub faaride kuulutusel „Igapene Sõprus“, kes sammub valges looris helgheitjate valgustusel Victoriat ja maailma rahvaid õn- nistama, mida peale kõik rahvad segune- vad ning sammuvad ühise muusika saatel välja, jättes lipu- ja vapikandjad lavale rahvaste sõpruse kinnitamise tähisena, kes hiljem ka lahkuvad.

Osavõtjaid ses esinemises ligi 500 ini- mest, kõik rahvariietes, mis üldpildi kau- nis kirjuks, kuid meeldivaks tegi. Kestis ettekanne üle 2½ tunni.

Seni on esinetud kolm korda ja, nagu kuulda, tuleb veel mõned head korrad esi- neda, sest rahvas on nii väga huvitatud sellest, mida omakord tõendab alati välja- müüdüd maja. Kohalikud ajalehed kiidavad iseäranis Eesti ja Rootsi rühmi, kes väga kenasti ning ühtlaselt olevat esinenud.

Laul „Kui Kungla rahvas“ näikse palju- dele meeldivat, sest seda viisi võib kuulda nii mõnegi muulase suust, kuid vaevalt „sõnu“ küll.

See oli esimene kord Melbourne'is, kus eestlaste laul kõlas linna raekoja saalis ja eestlasi kui laulurahvast esitas, sest eestlased olid ainukesed, kes lauldes il- musid.

Märtsis või aprillis on suur rahvaste laad, mis arvatavasti mõned päevad kestab.

Sellest laadast kavatsevad eestlased kindlasti osa võtta ja näidata, et eestlased ka väljaõblemisel ja käsitööga vilunud on, tutvustades Eestit ka sellest küljest.

„Vaba Maa“.

Eestlased Mongoolias.

Mongoolia eestlastest on senini õige vä- he kuulda olnud. Seda küll peamiselt selle- tõttu, et Mongoolias elavate eestlaste arv on õige väike ja pealegi puudub neil vähes- telgi kontakti kodumaaga. Kui mõni aeg tagasi pöördusin Eesti konsuli poole Shang- hais, siis vastati sealt, et neil olevate and- mete järele eestlasi Mongoolias ei ela.

Hiljem selgus siiski, et Mongoolias elab neli teadaolevat eestlast, kes leiavad elu- ülalpidamist autojuhtidena ja elektritöödel. Silmapaistvam mees nendest on hr. A. Kõiv, kes mõned aastad tagasi tegi kuul- sa inglise naisuuriija K. Frenchiga viietu- hande miili pikkuse reisi Mongoolia kõrves, mis vältas tervelt seitse kuud. Hr. Kõiv on viie aasta jooksul mitme uurimisekspedi- tsiooni autojuhina kaasa reisinud ja on kahtlemata ainuke eestlane, kes Mongooliat sama põhjalikult tunneb kui oma kodu- maad. Hr. Kõiv on elanud Mongoolias ligi kümme aastat, sellest ajast umbes pool on ta töötanud autojuhina Mongoolia kõrveid ja mägestikke mööda. Võib ette kujutada, kui palju tuhandeid kilomeetreid võib teha viie aasta jooksul, kui aasta läbi päev-päe- va kõrval tuleb istuda rooli taga.

Hr. Kõiv tähendab, et töö ja elu on mui- dugi väga huvitav, kuid väga raske, eriti veel talvisel ajal, sest siis on lumi väga sü- gav ja külm tõuseb mõnikord 50—55 kraa- dini.

Mälestusi meenutades tuleb meelde juh- tumit, kus tuli surma vastu võidelda la- gendikul, kus ei elutse ühtegi inimest. Tul- nud istuda lumehanges kolm ööd ja päeva tormi käes, enne kui möödasoitjad ta leid- sid. Abi otsima kuhugi minna ei saa, sest tuleb sõita sadasid kilomeetreid võimatu halba teed, enne kui leiad elanikke. Kõnes- oleval juhtumil olnud toidutagavaraks järele jäänud vaid peeneid suhkareid, ja neidki nii vähe, et tuli iga päeva jaoks nä- putäis jagada. Peale selle olnud veel teine juhus, kus tal kaks nädalat tulnud jurtas elada, enne kui möödasoitev auto ta kaasa võtnud.

1931. a. abiellus hr. Kõiv ja loobus uuri- misekspeditsioonide autojuhi ametist, kuna kuude viisi tuleb kodunt ära olla ja ei saa näha perekonda. Praegu töötab Kõiv auru- kütte töös ühes Mongoolia trükikojas.

Hr. Kõiv sõitis Mongooliasse kodumaalt 1925. a. koos kellegi teise noormehe J. Treimuthiga. Sinna jõudes nad teinud 600-kilomeetrilise reisu hobustel, missugu- ne teekond vältanud ligi kuu. Selle aja jooksul tulnud rohkem maad jala kõmpida, kui hobustel sai sõita, sest lumi olnud väga sügav. Hr. Treimuth töötab sinnajõudmi- sest peale Ulan-Batori elektrijaamas luku- sepana.

Kõige vanem eestlane Mongoolias on aga hr. Villem Rüngas, kes Mongooliasse asus teistest varemalt ja nimelt 1922. a. Elukutselt on temagi autojuht ja töötab praegu Mongool-Transis.

Kõige esimeseks eestlaseks Mongoolias tuleb pidada hr. Kõivi venda, kes sin- na sõitis 1921. a. ja kus ta töötas mehaani- kuna kuni 1931. a. Tundes siis igatsust ko- dumaa järele, sõitis mees Eestisse. Siin aga pole mehel meeldinud ja ka teenistus pole nii suur, kui Mongoolias, nii et mees kuul- davasti 1933. a. sinna tagasi on sõitnud.

Käesoleva kirjutise põhjal hakatakse ehk Mongooliat pidama mingiks õnne- maaks, kus palgad suurel ja töö leidmine kerge. Olgu siin tähendatud, et seda ta te- gelikult ei ole. Lihttöölisel ei ole Mongoo- lias midagi peale hakata, sest palgad on hiinlaste madala elustandardi tõttu äärmis- selt alla surutud. Ainult üksikud osavad kindla eriala mehed, nagu praegused Mon- goolias elavad eestlased, leiavad teenistust ja saavad Eesti oludega võrreldes paremat palka.

Üldiselt tuleb aga siiski Mongooliasse sõitu pidada soovimatuks, kui teenistus en- ne mõne seal viibiva suguvenna poolt kind- lustatud ei ole. Ka on sõit võrdlemisi kal- lisa ja läheb maksma läbi Venemaa ja Hiina umbes 750 krooni.

Herman Täht.

Miks seni pole Eesti kaupsid Mehhiko turul!?

Meile kirjutab hra Juhan Nõmmik, Mehhikost:

Möödunud aasta detsember-kuu Almanakist leidsin Maroko Eesti aukonsuli dr. R. Peetsi sulest ilmunud artikli: — Kuidas tulid Eesti kaubad Marokosse.

Alljärgnevas tahaksin omalt poolt selgitada, miks puuduvad eesti kaubad Mehhikos? Kahtlematult evib Maroko Eesti suhtes soodsama olukorra kui Mehhiko, sest seal esindab meie pisikest kodumaad eestlane, siin aga hispaanlane-ärimees, kes oma aukonsuli tiitliga saavutab küll paremaid tagajärgi kohalikus äriilmas, kuid mingisugust sümpaatiat ega heatahtlikkust ei avalda Eestile. (Tagurpidi sinimustvalge trikoloori asetamist maja seinale ei saa küll tähelepanu ja sümpaatia avalduseks nimetada. See juhtus 24. veebruaril 1933. aastal.)

Kuid kompetentse konsuli puudus pole veel ainsaks põhjuseks, et siin senini pole olnud võimalus tutvustada kodumaa kaupasid. Viga seisab meil palju lähemal, meie enestes ärimeestes ja isegi meie Kaubandus-Tööstuskoja informatsiooni büroos. Pisut julgena ja tõele mitte vastavana tundub paljudele minu viimane väide, kuid kahjuks on see nii. Läänud aastal palusin ma oma venda, kes Tartus ärialal tegutseb, et ta pööraks Kaubandus-Tööstuskoja poole eksporditööride ja importitööride aadresside ja üldise informatsiooni saamiseks. Vastus minu venna järelpärimisele Kaubandus-Tööstuskojalt oli üllatav, mitte üksnes minule, vaid igale, kes tunneb Mehhiko olusid.

Kaubandus-Tööstuskoja vastus oli järgmine: „Vastuseks Teie kirjale 31. oktoobril s. a. peame Teile teatama, et meil, kahjuks, ei ole teada eksporditööre ega importitööre, kes oleksid kaubanduslikus ühenduses Kesk-Ameerikaga, eriti Mehhikoga. Lähikäimine selle riigiga on sedavõrd tähtsuseta, et selle nimigi ei esine meie väliskaubanduse statistikas. Mis puutub juustu, singi ja vorstide väljaveosse Mehhikosse, siis sellest ei või vist küll midagi välja tulla, sest et Mehhiko kui karjakasvatamaja maad produtseerib neid aineid ise külluses. Mis puutub kiludesse, siis neid võib välja saata peamiselt neisse riikidesse, kus leidub suuremal arvul vene emigrante, sest teised välismaalased kilusid ei tunne ja ei mõista neid tarvitada. Laiemat tarvitajaskonda leiavad sprotid, kuid needki peamiselt ikka Euroopa riikides. Põhja-Ameerikasse on senini läinud sprotte väga vähesel arvul, peamiselt proovisaadetistena.”

Mida tahtis öelda Kaubandus-Tööstuskoda, kui ta mainis, et kaubanduslik ühendus on Mehhikoga sedavõrd tähtsuseta, et selle nimigi ei esine meie väliskaubanduse statistikas? Kas taheti öelda: meie pole senini

Mehhikoga äri ajanud, ega hakka ajamagi?

Aastaid tagasi ei leidnud me omast väliskaubanduse statistikast nii mõndagi riiki, milliste nimed aga praegu seal küllaltki tähtsal kohal asuvad.

Edasi, kirja vastaja ei ole küllalt teadlik Mehhiko karjakasvatusest ja karjasaaduste produktsioonist. Edaspidiseks teadmiseks soovitaksin uurida Soome, Läti, Hollandi, Poola ja teiste riikide väliskaubanduse statistikat. Neist saaks selge ülevaate, mida ja kui palju tähendatud riigid ekspordeerivad karjasaadusi ja üldiselt toitaineid Mehhikosse. Omalt poolt võiks in aga juurde lisada, et siin kliima mittesobivuse tõttu on võimata valmistada nii Schweitsi ratta- kui ka Hollandi munajuustu. Küll valmistatakse siin mingit valget massi, mis juustu nime all müügile läheb, peaaesjalikult pärismaalaste tarviduseks, kuid meie eestlased nimetame seda kohupiimaks (tvorog). 100% esmaklassi juustu on importkaup ja 90% sellest tuleb Soomest!

Ka ülejäänud osa kirjast ei vasta tõele. Eksitakse ka selles, et ainult vene emigrant tunneb kilude söömist. Siin puudub täiesti vene emigrant, ent Riia kilul on hea minek, sprotidest rääkimata. Ja lõpuks, kas on 1932. aasta väliskaubanduse statistilised andmed puudulikud, või eksib Kaubandus-Tööstuskoda, teatades, et senini on Põhja-Ameerikasse saadetud sprotte vaid proovisaadetistena. 1932. aasta vastavad statistilised andmed näitavad, et Põhja-Ameerikasse ekspordeeriti kilusid 6106 kg., 4033 Ekr. väärtuses, seega osturohkuse poolest teine riik peale Saksamaa. Samuti müüdi sprottisid 1932. aastal Põhja-Ameerikasse 4500 kg. väärtusega 4064 Ekr. Osturohkuse poolest kolmas riik, peale Prantsus- ja Saksamaa. Suured proovisaadetised!

Kuni 1932. aasta keskpaigani ostis Mehhiko juustu Schweitsist ja Hollandist, siis aga ilmus siia Soome kaubanduslik esindaja, soomlane Leo Grönros ja tema energilise töötulemusena leiame praegu Mehhiko turult vaid soome ratta- ja munajuustu. Senini oli Soome siin esitatud võõrmaalase aukonsuli poolt.

Sink tuleb peaaesjalikult Poolast. Kilud, sprotid ja muud kalakonservid — Riia. Juust, lihakonservid ja muud toitained Soomest ja teistest riikidest. Mida müüme aga meie, eestlased, Mehhikole? Midagi! Miks? Puudub kaubanduslik esindaja ja ärimeestel puudub vististi usk äri võimalus-tesse.

Üle aasta olen püüdnud ma kirjajavahetusega kontakti luua kodumaa ärimeeste ja töösturitega, kuid tagajärjed? Embkumb, kas järelpärimistele ei vastata üldse, ehk vastus on sedavõrd pessimistlik, et enesegi kaob tuju ja tahe edaspidiseks kirjajavahetuseks. Kas meie ärimehed tõesti kardavad „asjatut margikulu“? Ka lehekuulutustele olen saanud vaid üksikuid vastuseid ja pea-

miselt shokolaadivabrikult. Kuid seda artiklit on siin tolli kõrguse tõttu — 4 Ekr. kilolt — võimata turustada.

Ma pole ei majandusteadlane ega suure praktikaga ärimees, kuid sellegi poolest tahaksin kodumaa äriingvõimade tähelepanu juhtida Mehhikole. Arvestatagu sellega, et Mehhiko on 15.000.000-ne riik, 1.500.000-se pealinnaga, et siin elab palju välismaalasi, et Mehhiko importeerib kuni 90 % esimese klassi toitaineid (isegi mune Jaapanist ja U.S.A.'st), et meie naaberriigid eksporteerivad kaupasad Mehhikosse, et meie rahakurss on momendil soodsam kui naaberriikidel, et meil on küllaldasi produkte, mida siin turustada võiks!

Et täpsemat ülevaadet anda ainetest, milliseid siin turustada saaks, annan umbkaudse nimestiku ja siinsed en gros hinnad brutto kilolt:

Schveitsi juust	net.	kg.	Ekr.	2.60	toll	80
Hollandi	"	"	"	2.20	"	"
Creme de Gruyere	"	227 gr	"	0.65	"	"
Maksa pasteet	"	130	"	0.40	"	50
Kilud	"	360	"	0.65	"	"
Sprotid	"	360	"	0.65	"	"
Seened kuiv. burav.	"	kg.	"	5.00	"	"
Sink konserv. karp.	"	"	"	1.63	"	"

Peale selle igasugused kala- ja lihakonservid hermeetiliselt suletud karpides.

Eesti äriameestel võiks tekkida küsimus: kui Mehhiko on sarnane kullamaa meie toitainete turustamiseks, miks siis juba varem pole selle riigiga kaubanduslikku ühendusse astunud? Vastaksin samade sõnadega, nagu seda tegi meie Maroko aukonsul dr. R. Peets: Eesti kaupadele uute turgude võitmine võib sündida edukalt ainult siis, kui eestlased ise neid turge soovivad organiseerida.

Meie kaubad võivad siin turgu leida. Võtame eeskuju soome kaubanduslikust esindajast — tuli, nägi ja võitis! Kui meie oma juustu, kala- ja lihakonservidega suudame võistelda nii hinnalt kui ka headuselt Soome ja Lätiga, võime vabalt omi kaupasad müüa Mehhikosse.

Ainult rohkem usku ja head tahet!

*

Nagu meile täiendavalt teatab hra Juhan Nõmmik, võiks Mehhikos olla hea minek esimeses järjekorras k u i v a t a t u d s e e n t e l (buravikkudel). J. Nõmmik ise oleks valmis neid ostma hinnaga \$ 1.10 kilo, Tallina sadam. Järgmised artiklid oleksid: juustud — Creme de Gruyere, pakitud ümmargustesse pappkarpidesse, šveitsi rajasjuust (kannatab transporti vaid troopika pakendis — tsinkplekist tinutatud kastides); lihasaadused — vorstid, suitsetatud singid ja peekon (troopika pakend); kalasaadused — sprotid, silmud marineeri-

tud, sugutatud kalamari, heeringad soolatud; marjadest — jõhvikad.

Mehhikost oleks võimalus mitmesuguseid saadusi soodsalt saata ka Eestisse, nagu kohviube, tooreid, praetud ja jahvatatud (ostuvõimalused otse istandusest), meevaha, taimejuuri — Raiz de Zacaton (punumiseks, harjadeks ja muuks tööks), siis tubakat.

J. Nõmmik on soovikorral nõus andma informatsiooni ja saatma hinnakirju. Tema aadress on: Joh. Nõmmik, Apartado nr. 1132, Mexico City, Mexico.

Kõnereisid Eesti tutvustamiseks Am. Ühendriigis.

Dr. E. Judas jätkas Chicagos peale kodumaalt tagasipöördumist agaralt Eesti tutvustamist. Enne jõulu oli tal kõnede seeria Chicago koolides, Evanstonis ja Oak Park'is (Chicago lähedal) eesti jõulu kommete üle. 23. dets. oli kõne Henrotini haiglas. Teiste kõnelejate seas esines pr. Judas ainsa eurooplasena ning ainsa naisena. Nagu avaliselt, esines ta eesti rahvusrõivis „Miss Estoniana“. Kõne äratas rohkesti tähelepanu.

1935. a. on pr. Judasel uued loengute-seeriad International House'i korraldusel, mis teda viivad Ühendriige lõunaossa. Esimene loeng on St. Louise's, Mo, siis otsesihhis läbi Georgia, Alabama Floriidasse, kus on nähtud ette pikem peatus. Seal viib kõnereis märtsi keskel Californiasse, kus pr. Judas loodab osa võtta Eesti väljapanekutega San Diego näitusest. Näitus kestab tervelt kümme kuud.

Eesti lendur Brasiilias pühitses 15. a. ametijubelit.

19. dets. 1934. a. möödus 15 aastat sellest päevast, mil eesti lendur Harry Stunde end pühendas lendurikutsesele. Selle aja jooksul on ta ära lennanud 672.000 kilomeetrit ning viibinud õhus 4600 tundi.

Praegu asub H. Stunde Brasiilias, Porto Alegres, kus seisab a.-s. „Varig'i“ teenistuses. H. Stunde'l on hea lenduri kuulsus, mille kõige paremaks tõenduseks on see, et kui viimati Porto Alegre'sse tuli külla Brasiilia Ühendriikide president Ex. dr. Getulio Vargas, H. Stunde'le ülesandeks tehti presidenti lennukil tema mõisa viia. Presidenti mõis asub Porto Alegre'st 500 klm. kaugusel. Presidentiga kaasas oli ka tema perekond — abikaasa ja kaks täiskasvanud tütar ühes oma majadaamiga, kelleks on soomlane prl. Lydia Vouskari.

H. Stunde kavatseb varsti lennata kuulsate Igvassu koskede juurde, mis asuvad Porto Alegre'st 780 klm. kaugusel ja mille juures pole varem veel ükski lennuk käinud.

Mitmesugust.

Loidusest väliseestilises liikumises.

Eesti riigi esitusküsimus? — Kas oma rahvuse salgamine on igakord rahvustunde puudus?

Väliseestiline liikumine on viimastel aegadel arenenud üha hoogsamaks. Siiski on selles elavas organiseerimise töös kajanud ka pessimistlikke toone, mis kurdavad laiemas väliseestlaste hulgas ükskõiksuse ja loiduse üle (Helsingis, Riias, Londonis ja m.). Need etteheited on tekitanud rõõmsatavalt rohkesti sõnavõtte.

Nüüd kirjutab meile selles asjas Väliseesti laulukunstnik h-ra Jüri Viinamaagi, kel Eesti tutvustamisel välismaail laulu ja kõnedega on suured teened, järgmist:

„On olemas saksa vanasõna: „Bevor du was sagst oder schreibst, prüfe nach, ob es Wahrheit ist, ob es Liebe ist, und ob es notwendig ist, es zu sagen.“ (Enne kui ütled midagi või kirjutad, kaalu järele, kas see on tõde, kas see on armastus, ja kas on vajaline seda öelda.)

Mina kaalusin järele ja jõudsin otsusele, et see, mida tahan öelda, on tõde ja on armastus kodumaa vastu — sellepärast oleni sunnitud kõnelema ja ei saa vaikida.

On palju kõneldud ja kirjutatud ükskõiksuse ja passiivsuse üle nii hästi väliseestlaste kui ka kodumaal viibivate eestlaste ridades organiseerimistöö vastu väliseestilise liikumise heaks.

On tõsi — sarnase ükskõiksuse ja passiivsuse olemasolu ei saa eitada. Mina omalt poolt leiain, et meil on tegemist kolmesuguse passiivsusega. Üks on rahvustunde puudumise põhjus, teine on peale sunnitud ebameeldivate väärnähetöttu ja kolmanda üle leiame eelmises Almanaki numbris järgmise väite: „Passiivsuse kaaluvam põhjus on siiski klassivahed. Need eestlased, kes parema hariduse või kasvatusel läbi tunnevad end olevat teisest kõrgemal tasemel, hoiavad end seltsitegevusest eemale.“

Kahjuks on see väide oma suuremas ulatuses õige. Väga tihti just need inimesed, kes oma suurema hariduse ja parema kasvatusel töttu oleksid eriti suutelised eestlasi välismaal organiseerima ja neile head eeskuju andma ühiseks tööks ühise kodumaa heaks, just need inimesed hoiavad end — klassivahetöttu — eemale seltsi elust. Ja ometi moodustavad need inimesed Eesti riiki esindavat kihti!

Saksamaa lehed kurtsid, et nende sportlased Ameerika olümpiavõistlustel olid tüh-

jad tundest ja arusaamisest, et nad esindavad riiki ja rahvast. Sportlastele võiks ehk andestada sarnast tühjust, mitte kunagi aga riiki esindavaile inimesele!

Inimesed, kes Eesti riiki esindavad, peaksid teadma, et nende eemalehoidmine eesti seltsidest ja seltside elust põhjustab suurel määral ka teiste inimeste „passiivsust“ ja „ükskõiksust“. Berliini ja Pariisi eesti seltsid teavad vist kõige rohkem rääkida sellest, kuidas peegeldub seltsi elus ja mõjub seltsi elule ühe saadiku osavõtt või eemalehoidmine seltsi elust.

Almanaki eelviimases numbris teatatakse „Kodumaa sündmuste“ all, et meie peaministri asetäitjal on soov ette võtta „rahvusliku propaganda sisendamist noorsoosse“. Ei oleks halb, kui see rahvusliku propaganda sisendamine ulatuks ka „vanasooni“ ja ametnike pereni.

Meil puudub vabadussõjaaegne vaim, see vaim, mis omal ajal meie riigi lõi, mis omal ajal meid sundis üksteist armastama armastatud Eesti pärast! Peaksime selle vaimu uuesti leidma — see tooks meid jälle üksteisele lähemale, see kaotaks jälle klassivahed ja ärataks meid üles meie passiivsusest!“

*

Miks eestlased välismaal tihtipeale esinevad mõne võõra rahva liikmena, selle kohta kirjutab meile A. L. Ellep San Franciscost:

„Kui vene ajal eestlased kusagile välja rändasid, siis ei esinenud nad vist küll kuigi palju eestlastena — kes tundis tol ajal Eestit? Ka venelastena esinesid nad õige harva, tihti olid väljarändajad Vene võimule vaenulised ja pidid end vene konsulite eest varjama. Sageli esineti sakslastena. Paljud eestlased rääkisid ladusalt saksa keelt ja esinesid isegi saksa konsulite ees sakslastena, ning saksa konsulite abiga on nii mõnelgi eestlasel õnnestunud head teenistust leida. Mitte üksnes eestlased ei talitanud nii. Nii talitasid ka lätlased, balti sakslased, jah, isegi venelased.“

Nüüd on olud muutunud. Eesti on iseisev riik ja tal on oma Eesti esindused välismaal. Ning kodumaal arvatakse, et nüüd ju pole enam mingit põhjust oma rahvust välismaal salata, ning mõistetakse hukka neid, kes seda siiski teevad. Ometi ei tohiks sellele asjale nii valjult suhtuda — eestlased teevad seda tihti ainult hädasunnil. Ja mitte ainult eestlased, ka teiste rahvaste liikmed teevad seda. Toon ühe näite. Ameerika perekondades on laste juures väga palju inglise kasvatajaid, ning ameeriklased panevad tingimata rõhku sellele, et see kasvataja oleks nimelt inglane

ja — hoidku Jumal! — mitte iirlane, sest iirlased räägivad inglise keelt aktsendiga. Ometi on ju suur hulk iirlasi Inglismaal üles kasvanud ja õppinud ning nende väljareakimine ei erine millegagi inglaste omast. Iirlastena nad aga Ameerikas teenistust ei leia — ja nii esinevad nad inglastena. Nii on paljude aladega. Kui otsitakse, näiteks, prantsuse kokka, siis esineb sakslane või tšehh, kes prantsuse keelt oskab, prantslasena!

Ei saaks ju inimeselt nõuda, et ta rahulikult hea koha laseks käest ära minna ainult selle tõttu, et ta tingimata tahab esineda oma rahva liikmena. Siis oleks võõrsil väga raske läbi lüüa.

Ent seda väikest pattu võiks andestada — südames on see inimene tihtipealegi suur isamaalane.“

Välis-Eesti Ühingu lõpetas vahetalituse tollitoimingute ja tollimaksust vabastamise asjus.

Välis-Eesti Ühingu on senini püüdnud aidata kaasa kodumaale saabuvate väliseestlaste reisikraami ja asjade tollist vabastamiseks. Tänu majandusministeeriumi, maksudevalitsuse ja tolliametkonna vastutulekkusele ja usaldusele, andsid Ühingu soovitud ja eestkostmine häid tagajärgi. Väliseestlaste tolli alla kuuluvaid asju on vabastatud tihti õige suurtes summades.

Nüüd on aga korduvalt ilmsiks tulnud, et paljud väliseestlased on hakanud seda usaldust ja vastutulekut kasutama ärilistes huvides, müütades hiljem tollist vabastatud kraami, vaatamata suulistele ja isegi kirjalikkudele tõendustele, et kaasatoodud kraam on ainult isiklikuks otstarbeks. Eriti palju pahandust tekitas hiljuti New Yorgist kodumaale saabunud pr. S. lugu, kellel kraam vabastati tollimaksust kr. 1.279 suuruses summas, kuid kes hiljem tolle vastutuleku eest „tänas“ süüdistustega ja etteheidetega ning lõppeks vabastatud kraami müütmisega tegi korralikku äri.

Ka on eestlased korduvalt hakanud peitma tollimisele kuuluvaid esemeid, lootuses, et V.-E. Ühingu abil pääseb tolli revideerimisest kergesti läbi. Avastamisel loetakse sarnaselt varjatud kraam salakaubaks. Küll on Ühingu korduvalt hoiatanud kraami varjamise eest, kuid, nagu selgub, on sel olnud koguni vastupidised tulemused — salakaupa avastatakse küll palitu voodri all, küll summadanide kahekordsete põhjade vahel, küll keha ümber mässituna jne.!

Kõik need piinlikud ja kurvad vahejuhtumised on sundinud V.-E. Ühingu loobuma vahetalitusest, sest raske on ühingu vahet teha, keda usaldada võib ja keda mitte. Küll püüab Ühingu edaspidigi kodumaale saabuvatele väliseestlastele olla

abiks nõu ja jõuga, kuid tollitoimingutesse ja maksustamisesse ühingu end ei sega, ega võta oma peale ka mingeid ülesandeid sel alal.

Kirikuõpetajaid väliseestlastele.

23. jaan. s. a. peeti Tartus usuteadlaste konverentsi, kust V.-E. Ühingu esindajana võttis osa Ühingu liige õp. Sternfeldt väliseestlastesse puutuvates küsimustes.

Kongressi päevakorras oli õp. J. Järve referaat „Usuline töö väliseestlaste keskel“, kus tema rõhutas Eesti kiriku ja väliseestlaste vahel sidemete loomise vajadust.

Referent leidis, et praegu olevate võimaluste ja hädavajaliste tarviduste kohaselt oleks meie kiriku päevaülesandeks usulises töös väliseestlaste keskel abinõusid leida, et kõige lähemal ajal asuksid tööle eesti õpetajad suuremates väliseestlaste keskustes, kus selleks võimalust, ja nimelt 5 kohas: 1) Ameerikas, 2) Lõuna-Ameerikas, 3) Austraalias, 4) Lätimaa jaoks rändõpetaja asukohaga kas Riias, Marienburgis või Valgas, 5) Soome jaoks, asukohaga Helsingi.

Referendi ettepanekul võttis konverents vastu järgmised resolutsioonid:

1) Usuteadlaste konverents peab hädatarviliseks, et kirik oma töökavasse võtaks usulise töö väliseestlaste keskel, ja kiidab heaks selle töö juhtimiseks ja arendamiseks kirikliku diaspoora-töö sekretariaadi asutamise kiriku keskvallitsuse juure.

2) Diaspoora-töö õhutamiseks ja toetamiseks korraldab kirik kord aastas Välis-Eesti püha korjandusega ja päevakohaste laululehtedega.

3) Konverents palub härra piiskoppi Vab. Vallitsuse ja tarbekorral läti ev. lut. kiriku peapiiskopi kaudu samme astuda selleks, et Lätis asuvatel eestlastel oleks võimaldatud emakeelne kool ja usuõpetus, nagu see on Eestis võimaldatud lätlastele.

Eesti poksija võistles Carneraga.

Brasiilias saavutab suurt edu ja kuulust Eesti elukutseline poksija Ervin Klausner. Ta on jõudnud L.-Ameerika paremate poksijate esirinda. 16. jaanuaril oli tal võistlus endise maailmameistri hiiglase Carneraga.

Kuigi see võistlus tõi talle kaotuse (k. o. kuuendal ringil), oli see poksivõistlus ikkagi eestlasele suure tähtsusega sündmus.

Eestlane kõneles saksa ülikoolis.

Eesti baritonilaulja Georg Viinamaagi, kes praegu viibib kontsertreisul Euroopas, esines Cottbus'i ülikoolis kooli programmile vastavalt valguspiltide loenguga teemal: „Laulu ja kõne anatoomia ja füsioloogia“.

Juhan Joakit †.

Ape kaotas agara eesti tegelase.

25. nov. l. a. sängitati maamulda Juhan Joakit, agaramaid Ape Eesti Haridusseltsi tegelasi.

Vanaduspäevadest hoolimata jatkas J. Joakit parima tahtmisega ja visadusega ühiskondlikku tööd, püüdes Ape Eesti Haridusseltsi esimehe kohal rea aastaid, 1930.—1934 aastani, mil surm tema eluküünla kustutas. J. Joakiti energilisel tegetsemisel ja Riia Haridus- ja Abiandmiseseltsi lahkkel kaasabil võis Ape selts 1933. a. omale kodu hakata looma, alustades seltsimaja ehitamist. J. Joakiti töötahe ja energia kutsusid esile tema vastu sügava lugupidamise.

Oma viimast und puhkab meie vanim kaaslane ajalooliselt tuntud ja looduslikult kenal Koivolinna kalmistul.

Puhka rahu, võõras mullas, eemal kodumaast, sa väsinud rändur! Ed. V.

Väikese tantsitari Doris Bekmani õnnetu surm Argentiinas.

Jõuluööl, 24. dets. 1934. a. juhtus argentiina eestlaste peres ränk õnnetus.

Väike baleriin, 14-a. Doris Bekman-Salong, kes esines operetis „Savoy Ball“, teatris „Monumental“, teise ja kolmanda vaatuse vahel, olles tööst vaba oma kambris ja ehtides jõulupuud, et üllatada oma kaaslasti jõuluööl, süütas bengaali küünalt, kusjuures mahakukkuvast tuletikust võttis tuld tantsitari maani ulatav organi kleit, mis oli silmapilk leekides. Enne kui jõuti abi anda, oli Doris saanud elukardetavaid tulehaavu ja suri 27. dets. 1934. a. varahommikul haigemajas ning 28. dets. 1934. a. sängitati ta maamulda siinsesse saksa surnuaeda.

Doris Bekman †.

Järelhüüe Doris Bekmanile! 19. mai 1920. — 27. dets. 1934.

Doris, kallis! Täna sel päeval, kus kolm kuningat toovad kingituseks mirri ja viiruki jõululapsukesele, kes äsja saabunud, meie kummardame sinu hauakünka üle ning läkitame vaimus palveid kõrgemaile olevu- sile — neile, kes võtsid saatuse karmil käel sind meilt! Sind sünnitas meile eesti kevad, sind, kevadlast, andis meile meie emake maa, sind võttis maa, mis meile on ehkki teiseks kodumaaks, kuid siiski karmiks katsumise maaks, see maa, mida laulik on kunagi kujutanud maaks, mis asub vete taga, maapinda katab sinav taev- vas, kullane päike ning jõed ja järved, see võttis sind meilt, et viia näkineidude kai- sutsusse, sind, meie veetlevamaid, väikse- maid ning armsamaid tantsitare!

Sa jätsid meile kustumata mälestuse,
„Uus Kodu“ juhatus.

Surma läbi lahkunud väliseestlasi.

Üle 29 aasta P.-Ameerikas elanud, endi- ne agar seltskonnategelane New Yorgi Eesti sotsiaal-demokraatlikus ühingus ja „Uues Ilmas“, Johannes Tamm sai sur- ma 24. novembril 1934. a.

Detsembrikuus suri New Yorgis Mihael Kollo, kelle vend elavat San Franciscos ja vanemad — Eestis.

Eesti meremees John Keller (Kelder), kes teenis puusepana aurik „West Ke- bar'il“, suri 9. oktoobril, viibides laeval Atlandi ookeanil. John Keller'i vend ja kaks õde elavad Hiiumaal.

New Havenis, Connecticuti osariigis, suri pikaajalise haiguse järele 28. detsembril l. a. pr. Rosalie Valley, sündinud Kullo.

Välis-Eesti Ühingu teated.

Käesoleval aastal alustas Välis-Eesti ühing oma tegevust rohkearvuliste õnnesoovidega, mis olid saanud nii kodumaalt kui ka väliseestlastelt. Igal aastal suurenev tegevus on kõikjal võitnud ühingu le sõpru ja kaastöölisi. Nii võib ühing käesoleval aastal juba palju optimistlikumalt tulevikku vaadata, kuigi majanduslik seisukord ei luba veel kõiki kavasid teostada.

Möödunud aastal võis märgata eriti väliseestlastes kasvavat huvi ühingu tegevuse vastu. Astuti hulgaliselt liikmeks ning võimaldati õige väärtuslikku kaastööd.

Kuigi juhatus kahtles möödunud aasta alul, kas Almanak, ilmudes kuus korda aastas, suudab hankida vajalikku materjali ja end tasuda, on ühingu poolt väljaantav väliseestlaste ajakiri siiski tema peale pandud lootusi täitnud. Käesoleval aastal otsustas juhatus Almanakki välja anda samuti 6 korda ning alles järgmisel aastal kaaluda Almanaki muutmist kuukirjaks.

Ühingu asjaajamine on korraldatud ülevaatlikumaks: muretseti korralik laderuum, milles hoitakse kogutud kirjandust; teine ühingu büroo ruum on osaliselt juba muudetud Välis-Eesti muuseumiks, suur kogu ülesvõtteid väliseestlastest on paigutatud nägusatesse albumitesse maade järele, aktiivsemate Välis-Eesti tegelaste tööd ja kirjad on koostatud erikaustadesse jne.

Veebruari lõpul saadab ühing suurel hulgal kogutud ilukirjandust ja õpperaamatuid kõikidele organisatsioonidele. See on teine suurem saadetus väliseestlastele nende raamatukogude täiendamiseks.

Ühingu organiseeriv-toimikond koos juhatuselga töötab lähemal ajal ümber ühingu põhikirja ning see esitatakse märtsi-

kuus kokkukutsutavale peakoosolekule kinnitamiseks. Käesoleval aastal on peakoosolekul ette nähtud juhatuse valimised, mis toimuvad põhikirja järele iga kolme aasta tagant.

Aasta esimene liikmete omavaheline koosviibimine 1. jaanuaril jäi pidamata, sest arvestati pühade tõttu vähesese osavõtuga.

5. veebruaril omavahelisel koosviibimisel kõneles hiljuti Riias saanud liige hr. Valter Pabson teemal: Coué enesemõjutamise süsteem.

Ühingu liikmeteks võeti vastu: Jeenas, Aleksander, insener, panga usaldusmees, Mukden.

Kalpus, Jaan, majaomanik, Tallinn.

Kuris, Rudolf, põllumees, Maapanga direktor, Tallinn.

Kuusik, Harry, Skodaworks Ltd peaesindaja, Harbiin.

Lund, Theodore, New York.

Lõhmus, Aleksander, elektromehaanik, ärimees, E. V. konsuli asetäitja, Harbiin.

Matson, Jan, puusepp, New York.

Nikko, Ola, kaupluse omanik, Helsingi.

Oinas, Joosep, eriteadlane karusnahkade alal, Tallinn.

Philatov, Aleksei, raamatupidaja, Harbiin.

Tamm, August, päevapiltnik, New York.

Tamm, Olga, kontoriametnik, Tallinn.

Tammiste, Armin, maaler, New York.

Verman, Theodor, New York.

Viinamägi, Helma, Tallinn.

Liikmete täielikku nimestikku otsustati trükkida koos ühingu möödunud aastase tegevuse ja rahalise aruandega ning järgmise Almanaki lisana kõikidele liikmetele kätte saata.

Koorilaulud väliseestlastele.

E. MAURINGU „Väliseestlaste laulu“ ja V. LEEMETSA „Võõrsil“ noodid on saadaval Välis-Eesti Ühingu büroos V. Posti tän. 8, postkast 100. — Hind: „Võõrsil“ 15 senti ja „Väliseestlaste laul“ — 5 senti noot. Välis-Eesti kooridele tunduv hinnaalandus.

Vastutav ja tegev toimetaja: Ed. Riisman.

Talitusjuht: B. Tiido.

Toimetus: J. Jaik, A. Nippak ja B. Tiido.

Välis-Eesti Almanak ilmub 6 korda aastas, iga kahe kuu tagant. Tellimise hind:

Välismaail § 1.— aastas; Eestis, Lätis, Soomes ja Leedus E. kr. 2.— aastas.

Väljaandja: Välis-Eesti ühing, V.-Posti 8, ehk postkast 100, Tallinn. Telef. 426-60.

O.ü. „Vaba Maa“ trükk Tallinnas, 1935.

Vabadussõja riikliku üldmonumendi püstitamist toetada on

iga eestlase

VABADUSSÕJA MÄLESTAMISE KOMITEE
RAHALINE LOTERII

aukohustus

Selleks aitate kaasa omandades ja levitades loterii pileteid. Loteriipileteid võib tellida Vab. Mäl. Kom loteriibüroolt Tallinn, Vene 1. — Pileti hind kr. 1.—

Lõpploosimine 2. mail 1935

Peavõit — 2.000.000 senti. Kokku 2.022 võitu — 4.000.000 s.

Jäädvustagem Vabadussõjas langenud kangelaste mälestus.

Kindlustage

oma elu ja
varandust

Eesti Lloydis

Nõudke ainult!

Tuntud

Kaubamärk

prov. H. Jürgens'i

BOR-THYMOL

seepi

Kõrgemas headuses tualettseep vistrikute, tedretäh-tede, päikese põlendiku ja üle-liigse higistamise vastu.

Teeb naha siledaks ja pehmeks.

Müüakse apteekides, rohu- ja teistes paremates kauplustes.

Londonis suure kuldaurahaga kroonitud.

Londonis suure kuldaurahaga kroonitud.

EESTI UNION

Tallinn, Suur Karja 18. Telefon 445-10,

sõlmib kinnitusi kõikidel aladel
piiramata summates.

Kahjude kiire tasumise tagavad edasikinnituse lepingud

Inglismaa

suurimate ja vanimate kindlustusasutustega, nagu:

Sun Insurance Office,	asut. 1710, aktivad £	9.918.504
London Assurance,	„ 1720, „ „	15.943.674
Prudential Assurance Coy,	„ 1848, „ „	124.840.968
Pearl Assurance Coy,	„ 1864, „ „	58.993.386
Caledonian Insurance Coy,	„ 1805, „ „	9.618.451
Lloyd's, London,	„ 1692, j. m. t.	